Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а орган

Кхаьра 10 июль 1957 шу
№ 4 (2119)
Мах 20 кеп.

Моаршал хилда Нохч-ГIалгIай республикан кхалнаьха хьалхарча съезда делегаташта!

Партен барт-цхьоагIо чIоагIа лелае еза

Советски Iаьдал эттача хана ден хьа, коммунистий партен хьалхаленца вай мехкарча болхалоша а, колхозникаша а, кхыча къахьегамхоша а дика къа а хьийга, шозза тIемо бохабаь боахам юха метта а оттабаь, паччахьа хана хинначул ткъаьиттаз промышленность совъяьккхай советски мехка. Цу промышленносто цаI — ах миллион совгIа торактораш а 380 эзар гаргга комбайнаш а иштта кхы йола, юрта боахама эша машенаш а енна, юрта боахамаца хьега къа чIоагIа аттача а даьккхад.

Паччахьа хана вай мехка дукха нах дешарах кхеташ бацар, культура кхыча мехкийчул тIехьа латтар. ТIехьа дисача зIамигача къамий казахий, киргизий, туркмений, селий, нохчий, гIалгIай, черсий, кхы дарий шоай йоазув—дешар дацар. Цу къамашта юкъе дийша нах кIезига бар. Советски Iьдало коммунистий партен хьалхаленца вай мохк дешара а култаран а кхыча бIаьхийча наьха мехкел хьалха баьккхаб. Масса а долча къама шоай йоазув а культура а тоаде, лакхде никъ а беннаб. Вай советски мохк миссел тайп-тайпара школеш йолаш, инженераш, лораш, агрономош, хьехархой иштта кхыбола специалисташ болаш мохк, дунен тIа цхьаькха бац.

Коммунистий партен хьалхаленца, къахьегамхоша Iаьдал шоай бе а делла, цхьан саго шоллагIчун къа дуалга дIа а даьккха, ше долча къамий боахам а культура лакхъяь тоаяь, социализмагара коммунизмага бугаш латт вай советски мохк.

ТIехьарча шерашка, берригача советски мехка боахам а культура а лакхъярца, теореца нах паргIата боахаш, партена юкъера гIулакхаш Ленина яьхача тайпара вIашагIдоххаш, толхадаь революционни законаш тоадеш, къахьегамхощара партен бувзам шербеш, советски социалистически демократи тоаеш, Ленина къамий политика нийсхонца чакхъяккхарца къамашта юкъера барт-безам чIоагIбеш, кхыча паччахьалкхенашцара гIулакхаш дерригача а дуне тIа тоам—машар хургболаш тоадеш, беррига къахьегамхой шийца а болаш, ужаш раьза а болаш, цар новкъостал а деш партен XX-ча съезда решенеш кхоачаш еш Центральни Комитет йоаллача хана, парте наькъа духьала яьлар Маленкова, Кагановича Молотова партена духьалара группа шоашца Шепилов а волаш.

Из партена духьалара группа гIертар, къейлагI беча фракционни балхаца ССКП ЦК пленумо хержа партен кулгалхой хийца а хийца, ше партена керте а этта, парте политически никъ хувца.

Цу партена духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова, Шепилова, группас йоахар союзни республикай боахамий культурни бокъонаш шер ма е, моттигашкарча советий роль лакх ма е, промышленносте управлени Совнархозаш а ехка тоа а ца еш хьалха хиннача тайпара йита, паччахьалкхена тела езача юрта боахама продуктай поставкаех мукъа ма довлийта колхозникий а болхалой а гIулакхерча наьха а боахамаш. Из группа тешаш яцар цхьан сага дулхи, даьттеи, шуреи Iалаш йира гIулакха 2—3 шера США вай техьаккхург хиларах. Цу гIулакха а духьала яр из группа.

Из группа духьала хиннай: култ личности йолча хана толхаяь Ленина — партен къамий политика юха нийс йира; хоаттам а боацаш: колхозий боахама,планаш увтаелга дIа а даьккха, колхозашка а хоатташ цар боахаман планаш увттайира; совнархозаш ехка а, кхыча гIулакхашца паччахьалкхен аппараташкара сов бола нах дIа а баьха, цу аппарата додаш дола ахча кIезигдара; мукъа ухкаш йола баьй а залежни а 35 миллион гектар аренаш аьха а аьха цигара ялат чударца мохк паргIата баккхара; тайп-тайпара боахаман а культуран а политика лелаеш долча бIаьхийча наьха паччахьалкхенаши социалистически паччахьалкхенаши тоаммашар болаш яха йиш я яхача Ленина политика.

Нов. Молотовс ше кхыча паччахьалкхенашщарча гIулакхий министр волча хана дукха ха яьккхар Югославецара гIулакхаш тоама тIа-машар тIа ца доалийташ, из вайна а царна а зене доллашехь а. Цо духьале йора Австреца договор а яь цу паччахьалкхенацара гIулакхаш тоадеча хана а. Из духьала вар Японецара гIулакхаш тоама тIа а даьха, дальни востоке машар оттабара. Цу гIулакхашта цгIазахь цоах дIакхеташ Кагановичи Маленкови а вар.

Центральни Комитето а цун Президиума а, цар гIалаташ тоадеш, ужаш партен нийсача новкъа баха гIерташ, царна хьехам беш, чIоагIа садийттар. Цоах гIулакх хиланзар. Ужаш партен новкъа бала ца а тугаш, партена духьала къейлагI фракционни болх лелабе баьлар, парте барт а цхьоагIо а йохае, из харцахьарча новкъа яккха, гIерташ.

Цу ше долча гIулакха а партен барт-цIоагIо чIоагIъе езилга а лоархIам а баь ССКП ЦК пленумо оттадир:

1. Харцахьа лоархIалба, вай партеи ленински принципашца тарлургбоацача тайпара, партена духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова, царех дIакхиттача Шепилова группа лелабаь фракционни болх.

2. ЦК Президиума членашта а ЦК членашта а юкъера дIабоахалба новкъостий Маленков, Каганович, Молотов; ССКП ЦК секретара балхара а, ЦК Президиума члений кандидатала а, ЦК членалара а дIавоккхалва нов. Шепилов.

Коммунистически партен барт цхьоагIо йохае, парти харцахьарча новкъа яккха гIерташ фракционни болх лелабаьча группана де доагIар даьд.

Ленина яьхад партен барт цхьаогIо чIоагIа ца хилча цун болх бокъонца нийса дIагIоргбац, парте барт-цхьоагIо йохае гIерташ, фракционни болх лелабераштa къахетам боацаш чIоагIа таIазар де деза.

Партена духьала йолча Маленкова, Кагановича, Молотова, Шепилова фракционни группа, парте барт - цхьоагIо йоха е гIерташ, из харцахьарча новкъа яккха гIерташ лелабаь харцхьара болх масса а йолча городе, юрта масса а йолча парторганизацес, масса а йолча фабрике, заводе, совхозе, колхозе, арме, флоте бийца, из партена духьалара группа харц еш ЦК пленумо яь решенеш бакъ еш.

Цул совх, доазол дехьа мелйолча коммунистий а болхалой а партей организацеш а, ЦК пленума решенеш Iома а еш йийцача, цар цхьанне санна массане а, пленума решенеш бакъ яьй, партена духьаларча группа болх чIоагIа во могабаьб.

Цхьанна а группага боха а беннабац, боха а лургбац Ленина кхеьача коммунистий парте барт-цхьоагIо.

БIарга цIацIкъамо бIарг санна, лора е еза коммуниста-ша партен барт-цахьоагIо.

„СЕРДАЛО“ ГАЗЕТА РЕДАКЦЕГА

Газета юха арадувла доладаларца оаха моаршал дойт редакцен коллективага. Къахьегамхой идейни кхетабара гIулакха оаш боккхий толамаш боахилга лов тхо на.

«КЪИНХЬЕГАМАН БАЙРАКХ»
яхача газета редакцен коллектив.

Колхозникий а, болхалой а, гIулакххахой а боахамаша паччахьалкхенна юртабоахаман продукташ тела декхарийла хилар дIададаккхарах 1957-ч шера 4 июле ССКП Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои баь соцам

Советски Iаьдал латтача шерашка вай мехкарча къахьегамхоша Коммунистически партен кулгалца халкъа боахам кхебарна боккхий кхемаш баьхаб 1957-ча шера, революци хилале хьалхарча хана боарамца лаьрхIача СССР-а промышленность ткъаьиттанел совх хьалкийний, хIаьта 1940-ча шера боарамца лаьрхIача диаза гаргга а кхийний. Цу тайппара промышленность хьалкхера лакхара темп цIаккха ейза а яц, е хIанз йовза а йовзац цхьаккха капиталистически мехка.

Мехка индустриализаци ярна дола сийлахьдоккхий деккхараш кхоачашдаро таро хилийтар вай социалистически юртабоахам низ болча вай ханарча техникаца кечба. ХIанз укх сахьта колхозий а, совхозий а аренашка болх беш я цаI-ах миллион сов торактораш (пхийтта низ болча лоархIамаца), 380 эзар гаргга комбайнаш, миллионаш кхы йола юртабоахаман машинаш. Юртабоахаман производствана белха юкъе шерра механизаци яро таро хилийтар колхозникий а, колхозниций а, МТС-ий, совхозий болхлой а къахьегам аттагIбе а цун овсарал сов яккха а.

Ленински кооперативни планаца хьакхеллача колхозни стройс, ший овлан тIара денз хийцар кердача социалистически болам тIа даькхача миллионаш болча ахархой производстван бух а цар хьал а, цо берригача а советски юрта труженникашта шерра хьабиллар хьалдолча а культурни а вахарга бода ниькъ. Колхозни юкъара боахам кхебарах йолча опыто хьагойт колхозникий лоаттама сийлахь боккха низ, боккха социалистически юрта боахам шеко йоаццаш капиталистическичул толаш хилар.

Колхозашка вIашагIкхийтта болча вай советски ахархоша боккхача юкъарча социалистически боахамах пайда а эцаш, боккхий кхемаш баьхар юкъера производство кхеяра гIулакхах. ХIанз дукхах йолча колхозех масса а оагIонгахьара хьалкхийнадола боахамаш хиннад. Уж экономически чIоагI а енний, цар дукха руцкъа вIашагI а техад. 1953-ча шера боарамца лаьрхIача, 1956-ча шера колхозий ахчан пайдаш совбаьлар шозза гаргга. Юртабоахаман артелий юкъарча боахамех, колхозникий юкъерча боахамех колхозникий дерригача вахара а, цар материальни хьал кхедара а низ бола лард хиннай. Из да таро хинний колхозни ахархоша чIоагIа дика къахьегар бахьанца, паччахьалкхен оагIонгахьар колхозни юрта кулаш дола гIо-новкъостал хадданза лакхадувлаш хиларца. Иштта организационни чIоагI а енний, хIаьта юртабоахаман продукташ хьакечдар а, уж паччахьалкхенна дIададалар, а дикка сов а даьхад вай мехкарча совхозаша а.

Боккхача социалистически юртабоахама йолаш йола йоккхий таронаш къаьгга гучаяьлар ССКП ЦК-а сентябрьски пленум хинначул тIехьа, юртабоахаман производственна кулгалдара гIулакх тоадара а, опыт йолча кулгалдара кадрашцеи говзанчашцеи колхозаш а, МТС-ш а, совхозаш а чIоагIъяра а, колхозникийи, МТС-ий а совхозий а болхойи материальни хьашташ лакхдахар а юртабоахаман продукташ хьакечдара сов даккхара а партес а правительствос а хьалха оттадаь доккхий декхараш кхоачашдеш латтача хана. Юрта боахам айбара гIулакха чIоагIа маIан долаш дар аханза а ийхка а дола лаьтташ ахар, юртабоахама продуктай заготовительни а эцара а маьхаш лакхдар, хIаьта колхозашкара а совхозашкара а планаш увттаяра гIуллакх хувцар.

Цу масса долчар таро хилийтар ялат дIадера плошада боарам болаш шеръя. Ялат а, иштта кхы дола юртабоахаман продукташ а хьаделга дикка лакхда. ЦIаккха а гулдаьдац вай мехка сохка гулдаьр миссел ялат. Иштта дийбад боамбий а, шекара свеклаш а, коартолаш а, гидуаргаш а, хIаьта иштта кхы дола юртабоахама продукташ а гулделга. Дийбад хьайбаш, лакхденнад, къаьстта шура а йолаш царех хьадоала продукташ. ТIеххьарча шерашка эзарнеш колхозаша шуреи даьттеи даккхар шозза лакхденнад, хIаьта дуккхача боахамаша уж дахар кхозза а, е кхы дукхагI а лакхденнад.

1953-ча шера боарамал совх 1956-ча шера юртабоахама производство кхер бахьан долаш вай мехка ялатий заготовкаш сов яьлар, цхьа миллиард йиъ бIаь миллион тонн, коартолаши хаьс-сомаши кхоъ миллион тонн сов, е 54 процент, шекара свекла — 36 процент, дулх 25 процент, шура — 1,7-зза, хIаьта колхозашка—шоззанел совх. ХIаьта юртабоахаман продуктай боарам лакхбалар эгар хьалха колхознйи совхозийи счетах а хул.

Мехка бахархой юрта боахама продукташца Iалашбара гIулакха керттера моттиг дIалаьцай хIанза социалистически сектаро. ХIанз укх сахьте паччахьалкхенна ялат а, шекара стевклаш а, боамбий а, лен а, кIомал а маслични культараш а хаьс-сомаш а паччахьалкхенна дIалуш е духхьал колхозаши совхозаши, хIаьта хьаьлий продукташта заготовка еча а уж эцача а колхозашеи совхозашеи дIалоац: дулха — 81 процент, шурина — 84 процент, тхана — 89 процент. ХIаьта, цу ханне а колхозникийи болхалойи, гIулаккхой боахамашкара декхарийл хиларца еча цупродукта паччахьалкхен заготовкашцара боарам дикка лохбеннаб. Нагахь 1952-ча шера колхозникий а, болхолой а, гIулакхахой а боахамаша обязательни поставкеях, заготовкай а ийдара а юкъерча боарамах дулх дIадаларо 23 процент дIалоацаш хиннаяле, 1957-ча шера цу боахамаша обязательни поставкиях дулх дIадалалоацаргъяц 10,2 процент мара. Цу ханначухь къаьстта шура дIалуш болчар боахамашта шура дIаялар лохлургда 31 процента тIара 7,1 процентага кхаччалца. Колхозни а совхозни а производство лакхъяларо а, хIаьта цу тIа а дегIа колхозни совхозни чотах юртабоахаман продукта заготовка яра боарам совбаккхаро а 1953-ча шерре а паччахьалкхен таро хилийтар колхозникий а, болхлолой а, гIуллакхахой а боахамаша обязательни поставкаях дIалуш долча юртабоахаман продукта нормаш дикка лохъе, хIаьта, хIанз йолаш а уж боахамашпаччахьалкхена обязательни поставкаях дIалуш долча масса тайпарча юртобоахам продуктаях мукъаяхарна торо. Шеко йоаццаш цо тоадергда вай мехкарча колхозни ахархой а, болхалой а гIулакхахой а материальни хьал.

ССКП Центральни Комитетои СССР Министрий Советои сацам бу:

1958-ча 1-ча январе денз дIадоаккхалда юртеи, гIалий, дачни моттигашкара болхлой а, колхозникий а, промыслови чкъаьрий лувцача артелий члений а, заIапхой кооперацен артелий члений а, паччахьалкхен предприятешкеи учрежденешкеи хадданза болх беш болча болхлой а, гIуллакххахой а боахамаш паччахьалкхенна обязательни поставкаях масса а тайпара юртабоахаман продукташ телга.

Союзни республикай компартен ЦК-ш а, партен крайкомаш а, обкомаш а, райкомаш а, республикай министрий советаш а, Крайисполкомаш а, облисполкомаш а, райисполкомаш а декхарийла я колхозникийи, болхалойи гIулакхахойи боахамашкара закупочни маьхех сов дола юртабоахаман продукташ ийдара гIулакх дIадахьара болх тоаба, паччахьалкхен а, колхозно-кооперативнен а махбара сете гIолла шоай сов дола продукташ дохкарна царна масса а тайпара гIо да.

Колхозашта могадолда, колхозникашта царна шоай сов йола шура а, даьтта а, дулх а, коартолаш а, фуаш а, тха а, кхы дола продукташ а дохкарна масса тайпара гIо дар, уж баххача метте царгара продукташ хьаэцилга вIашагI а доллаш, приемни пункташкеи, махбара сетеи, колхозни рынкашкеи породукташ дIакхахьа царна гIо а деш.

* * *

ССКП Центральни Комитето а СССР-а Министрий Совето а чIоагIа дика хетарца белгалдоакх Американ ВIашагIкхийттача Штаташта цхьан сега хьисапах животноводчески продукци даккхара гIулакха гарггарча шерашка тIехьакхерна, хьалхелелаеча мехкарча колхозашеи областашеи юртабоахаман лаьттан 100 гектара хьисапах 100 а дукхах а центнер дулх а, 400 а дукхах а центнер шура а даккхарна социалистически яхье баларна баь кхайкам масса долча советски халкъо могабаь а хьаллоцаш а хилар. Из декхар кхоачашдерг хиларах цхьаккха а шеко яц. Цу гIулакха вай таронаш йолаш я, царех ниисса цайда хьаэца беза.

ССР СОЮЗА МИНИСТРИЙ СОВЕТ

СОВЕТСКИ СОЮЗАН КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕН ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

Юртарча къахьегамхоша тIаийца лакхера декхараш

Кастта хьатIадоагIача шерашка дулхи, шуреи, даьттеи сага-сина лаьрхIа хьадаккхара гIулакха Американна тIехьакхе деза аьнна кхайкам баьб вай парте. Юрташкара къахьегамхой раьза хинна хьаллаьцаб из кхайкам. Массайолча моттигашкарча колхозаши, совхозаши, районаши областаши шоаш тIалаьцача доккхийча декхарий хьакъехьа а уж декхараш кхоачашдарна лоаттабеча къовсамах а хоамаш ду.

Владимировски областера, Гроховецки районера, Ленина цIерах йолча колхозо 1957 шера хIара бIаь гектар лаьттан тIара лаьрхIа 70 центнер дулха яккха оттадаьд. 1960 шера бIаь центнерага кхаччалца лакхлургда хIара бIаь гектар лаьттан тIара лаьрхIа дулх даккхар.

Доккхий декхараш тIаийцад Уралерча областий колхозаша. Свердловски областера, Сысертски районера, Свердлова цIерах йолча колхозо бIаь гектар лаьттан тIара лаьрхIа 1957 шера 45 центнери 1960 шера 80 центнери дулха яккха лаьрхIад. Цу колхоза колхозникаша бIаь гектар лаьттан тIара лаьрхIа укх шера 250 центнери, 1960-ча шера 450 центнери шура яккха лаьрхIад. Украине дукхагI йолча колхозаша дулхи шуреи яккхар 3—4-зза лакхде лаьрхIад. Лаьттан хIара бIаь гектар тIара лаьрхIа 1957-ча шера 40 центнери 1960-ча шера 108 центнери дулха яккха оттаядаьд Запорожски областан Васильевски районерча «Память Ленина» яхача колхозо.

Хлебозаготовкай план кхочашъяьй

Наурск, 8-ча июле. (Телеграфаца). Советски Союза Коммунистически партен XX-ча съезда решенеш кхочашъеш Наурски районерча колхозий, совхозий къахьегамхоша ялат хьувкъарна дика йоацаш ха этта йолашехь, укх шера буртиг бола культураш дика хьалкхейир, ялат чуэцар дика чакх а даьккхар, хIаьта ханал хьалха — 6 июле — масса йолча культурай ялат паччахьалкхенна дIадалара шера план кхоачаш а йир. ДIадахача шера цу денга кхаччалца дIаденначул а дехкачул а совгI лакха кандици йола 560 эзар пунт ялат паччахьалкхена дIа а деннад, дехка а дехкад. МТС-ша даьча белхаех хьаеннача счетех доагIа ялат дIадалар дIахьош да.

Района колхозашеи совхозашеи шоашта бизза кхоачам баьб гуйрана а бIаьстий а ювча культурай семенашца. Юртабоахаман артелаш йолаеннай колхозникашта къахьегама деноех доагIача ялатах аванс дIатела. Доакъарий силос еши пожнивни сев еши латт.

Г. ИЛЮХИН,
ССКП Наурски райкома секретарь.

М. ТИТОВ,
Райисполкома председатела заместитель.

Сийлен доска

ССКП райкомашаи райисполкомашаи хьачубенна республикан сийлен Доска тIа бохийт: лафетни жаткай машинисташи трактористаши:

Синчинов А. М. — Нестеровски МТС машинист,—хIара дийнахь 44 га а хьокхаш, 176 га хьекхай.

Пацюк В. М. — машинист, Евсеев В. Ф.—тракторист Кировски МТС — хIара дийнахь 42 га а хьокхаш, 340 га хьекхай.

Юрасов П. И. — Ачхой-Мартановски МТС машинист — хIара дийнахь 40 га а хьокхаш, 200 га хьекхай.

Домашев Н. А. — машинист, Болгарев И. С. — тракторист Орджоникидзевски МТС — хIара дийнахь 40 га а хьокхаш, 320 га хьекхай.

ЛазаревА. А. — Кировски МТС машинист — хIара дийнахь 38 га а хьокхаш, 275 га хьекхай.

Чуев Г. П. — Ачхой-Мартановски МТС машинист — хIара дийнахь 37 га а хьокхаш, 150 га къекхай.

Поляков В. А.—машинист Купавцев Н. С.—тракторист Кировски МТС — хIара дийнахь 36 га а хьокхаш, 290 га хьекхай.

Бойко А. В.—машинист, Васильев Т. Е. — тракторист — Кировски МТС —хIара дийнахь 31 га а хьокхаш, 310 га хьекхай.

Котов И. И. — машинист, Крымов Ф. А. тракторист— Наурски МТС — хIара дийнахь 30 га а хьокхаш, 210 га хьекхай.

КОМБАЙНЕРАШ

Самарцев С. Е. — Гудермесски МТС-а комбайнера «РСМ-8» яхача комбайнаца чуийцад 304 га, хIаьта цо аьрдад 4.509 цн. ялат, юкъера лаьрхIача хIара денна 19 га чуэцаш.

Рябченко С. С. — Гудермесски МТС-а комбайнера «РСМ-8» яхача комбайнаца чуийцад 281 га, хIаьта цо аьрдат 4.506 цн. ялат, юкъера, лаьрхIача хIара денна 21 га чуэцаш.

Аверьянов Ф. Т. — Карагалински МТС-а комбайнера «РСМ-8» яхача комбайнаца чуийцад 179 га, хIаьта цо аьрдад 2.062 цн. ялат, юкъера лаьрхIача хIара денна 18 га чуэцаш.

Темаченко Г. М. — Гудермесски МТС-а комбайнера «РСМ-8» яхача комбайнаца чуийцад 355 га, хIаьта цо аьрдад 4.054 цн. ялат, юкъера лаьрхIача хIара денна 17 га чуэцаш.

Дубовик А. Ф. — Гудермесски МТС-а комбайнера «С-6»яхача комбайнаца чуийцад 293 га, хIаьта цо аьрдад 4.138 цн. ялат, юкъера лаьрхIача хIара денна 17 га чуэцаш.

Артюх И. И. — Наурски МТС-а комбайнера «С-6» яхача комбайнаца чуийцад 327 га, хIаьта цо аьрдад 3.733 цн. ялат, юкъера лаьрхIача хIара денна 40 га чуэцаш.

Васильченко Г. А. — Гудермесски МТС-а комбайнера «РСМ-8» яхача комбайнаца чуийцад 249 га, хIаьта цо аьрдад 3.115 цн. ялат, юкъера лаьрхIача хIара денна 21 га чуэцаш.

Поплутин Д. Н. — Кировски МТС-а комбайнера «С-4» яхача комбайнаца хьалъийцад — 210 га, хIаьта цо аьрдад 2.900 цн. ялат, юкъера лаьрхIача хIара денна 35 га чуэцаш.

Абдурахманов Т. А. — Грозненски МТС — комбайнера «РСМ-8» яхача комбайнаца чуийца 161 хIаьта цо аьрдад 2.760 цн. ялат, юкъера лаьрхIача хIара денна 27 га чуэцаш.

Козберов А. Г. — Кировски МТС-а комбайнера «С-6» яхача комбайнаца хьаийцад 163 га, хIаьта цо аьрдад 2.706 центнер ялат, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 32 га чуэцаш.

Брусенцев В. А. — Кировски МТС-а комбайнера «С-6» — яхача комбайнаца хьаийцад 208 га, хIаьта цо аьрдад 2.640 центнар ялат, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 35 га чуэцаш.

Аненко И. С. — Кировски МТС-а комбайнера «С-6» яхача комбайнеца хьаиъцад 185 га, хIаьта цо аьрдад 2.548 центнер ялат, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 31 га чуэцаш.

Шигапов Х. М. — Грозненски МТС-а комбайнера чуийцад 144 га, хIаьта цо аьрдад 2.500 цетнер ялат, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 23 га чуэцаш.

Усков П. Н. — Гудермесски МТС-а комбайнера «РСМ-8» яхача комбайнаца чуицад 178 га, хIаьта цо аьрдад 2.478 центнер ялат, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 20 га чуэцаш.

Темченко М. П. Молгобекски МТС-а комбайнера «РСМ-8» яхача комбайнаца чуийцад 169 га, хIаьта цо аьрдад 2395 центнер ялат, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 18 га чуэцаш.

Моськов В. А. Молгобекски МТС-а комбайнера «РСМ-8» яхача комбайнаца хьаийцад 164 га, хIаьта цо аьрдад 2263 центнер ялат, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 20 га чуэцаш.

Сырков С. И.—Наурски МТС комбайнер «РМС-8» яхача комбайнаца 282 га чуийцай 2.250 цн. ялат а оардаш, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 26 чуэцаш.

Шевченко П. Ф. — Наурски МТС комбайнера «С-6» яхача комбайнаца 299 га чуийцай, 2224 цн. ялат а оардаш, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 31 га чуэцаш.

Очеретин П. П. Шелковски МТС комбайнера «РМС-8» яхача комбайнаца 184 га чуийцай, 2223 цн. ялат а оардаш, юкъера лаьрхIача хIара дийнахьа 17 га чуэцаш.

Партен барт-цхьоагIо кхы а дукхагIа чIоагIлургья

Нохч-ГIалгIай республикан къахьегамхой шеко йоацаш мутIахьа ба коммунистически партен кертерча наькъа

ЦIаккха йохаргйоца цхьоагIо.

Дегачура раьза болаш хилар Старопромысловски районера къахьегамхой. «Партен духьаларча Маленкова Г. М., Кагановачи Л. М., Молотова В. М., группах» ССКП ЦК-а пленумо баьча соцама.

Промыслашка, буров тохача конторе, «Старогрознефть» мехкадаьттан промыслай управленен цехашка чакхъювлаш латт партийни собранеш.

«Старогрознефта» цхьолагIча промысла партийни собране тIа къамаьл дир бархI саго. 1905—1907 ш. ш. хиннача хьалхарча эрсий революцен дакъалацархочунгара, хIанз пенсионер волча Федосий Егоровича Логутовгара денз къонача мехкадаьтхочунга Борис Обидновга кхаччалца массане а чIогIа раьза болаш хьаллаьцар ССКП ЦК Пленумо баь соцам, Маленковс, Кагановича, Молотовс лелабаь ниък партен а халкъа а гIулакха зене хилар белгал а доккхаш.

— Со къона коммуниства — аьлар шоллагIча методай эксплоатацен цеха начальник волча нов. Кандаборовс,— хIаьта а. берригача советски наха туча тайпара бIарга гу сона Коммунистически партен кулгалца вай дахар тоалуш мишта латт, промышленность а юртабоахам да дегIа мишта боагIа. Гой вайна, гаьна йоацаш я 1-ча Мая цIерах йола колхоз. Ха яр цигара нах дIаухаш. ХIанз нах юха ух цига. Колхоз хьалъеш, дегIайоатIаш, хьал долаш хулаш латт. Ишта массанахьа да. Цо хьахьокх вай партен Центральни Комитето дIахьош бола никъ нийса хилар.

Из санна дар гу вайна промышленносте а. Партеси правительствоси леладеш дола деррига гIулакхаш советски халкъо хьаллоацаш а къоабал деш а да. ХIаьта а деррига из гIулакх бIарга го безам бацар фракционерий Маленковеи, Кагановичеи, Молотовеи. Уж гIертар партен политика хувца, ЦК Пленумо духьале ярца чакхдалийтанзар цар леладаьр. Сай дерригача синчуреи дегчуреи раьза ва со Пленума постановлена.

Промыслан заведующий волча нов. Еронина коммунисташка кхайкарал дир ленински центральни комитетан гонахьара шоай мугIараш кхы а чIоагIдарна, мехкадаьтта совгI дакхарна кхы а дукхагIа болх барна.

— Вай промыслас,— аьлар цо,— Сийлахь - йоакхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизара шийна тIаийца тIалоцамаш кхоачашдаьд. Даьхенга дIакхаьчад планал совх даькха 1500 тонн маьхкадаьтта. Масса йолча хана кадаш, хIамах кIезига теш болчар леладаьчоа жоп лургда вай къахьегар чIогIдарцеи шеран тIалоацамаш сий долаш кхоачашдарцеи.

Бурув тохача конторан собране къамаьл дир ССКП ХХ-ча съезда делегат хиннача бурув тохача мастера Георгий Афанасовс.

— Коммунистически партии советски деррига халкъи ССКП ХХ-ча съезда исторически соцам кхоачашбарна къовсам лоаттабеш долча хана,— аьлер цо,— партен духьала йола Маленкова, Кагановича, Молотова группа гIертар вай дIаходахарна новкъарло е. Пленума соцаманна жоп лургда вай кхы а дикагIа болх барца, вой Даьхен чIоагIо къахьегамца чIоагIъеш.

ССКП Пленумо баьча соцама чIоагIа раьза волаш къамаьл дир цхьолагIча пролетарски батальона командир хиннача, Василий Евменович Михайлика.

Бурув тохача конторан коммунисташа массава а раьза а волаш тIаийцача резолюцес партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова группах ССКП ЦК-а Пленумо баь соцам къоабал а бу, Пленума решенен жоп даларна тIех дика болх бар тIа а лаьцад. Бурув тохар кIорга чугIолга план 800 метр тIехкхоачашъе, шера планал тIех 2000 метр бурув тоха аьнна баь тIалоацам Сийлахь-йоаккхача Октябрьски Социалистически революцен 40 шу дузаш кхоачашбе.

ЮСУП ЧАХКИЕВ.

Нийса соцам

Укхаза хилар эзарнел тIех саг дакъалоацаш а волаш Тбилисски городерча парторганизацен актив. «Партен духьаларча Г. М. Маленкова, Л. М. Кагановича, В. М. Молотова группах» ССКП ЦК Пленумо баьча соцамах доклад йир ССКП ЦК Президиума члений кандидата ГуржегIан КП ЦК-ан хьалхарча секретара В. П. Мжаванадзес.

Нов. Мтаванадзес дийцар дерригача халкъас раьза хинна хьаллаьца ХХ-ча съездо чIоагIъяьча Коммунистически партес дIахьоча ленински политикана духьала партен духьаларча группас леладаь фракционни гIулакхаш.

Докладчика белгалдаьккхар ХХ-ча съезда решенеш кхоачашъярна, коммунизм хьалъярна ССКП ленински Центральни Комитето кулгал а деш советски халкъо боаккха лоархIам болаш толамаш дахар. Духхьала цхьа саг лархIарах даьнна гIалаташ а кхоачаш боацараш а партес кIаьд ца луш тоаду. Нов. Мжаванадзес белгалдаьккхар ССКП ЦК Пленумо партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молото фракционни группан гIулакхаш дIахо ца дохийташ соцадарна баь соцам ший ханнахьа баьи нийсеи хилар.

Собранен дакъалацархоша шоай къамалашца дийцар ССКП ЦК Пленумо баьча соцама шоаш берригаш а мутIахьа хилари партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова, царех дIакхийттача Шепилова фракционни группас леладаьча гIулакхашта шоаш чIоагIа раьза боацаш хилар.

ССКП ЦК-а соцаман раьза хиларца тIаийцача резолюцеТIа йоах Тбилисски городерча парторганизацес кIаьд ца луш партен мугIарий цхьогIо чIоагIъерг хилар, ленински Центральни Комитета тешам цIаккха а боабергбоацилга, ленински генеральни никъ дIабахьарна са ца кходеш къовсам лоатаберг хилар.

Массаза а партена тIехьа

3-ча июле Кремлевски Йоаккхача двореца заседанеш еча зала чу хьагулъелар Московски областан партийни организацен актив. Партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова группах ССКП ЦК Пленумо баьча соцамах доклад йир партен Московски комитета хьалхарча секретарас нов. И. В. Капитоновс.

Пренеш йолаш къамаьл даьчар дувцар партен духьаларча группан фракционни гIулакхаш, партеси халкъаси коммунизм хьаярна лоаттабеча къовсама духьала яьнна парти вIашагIъяккха гIийрта группа гучаяккхарна Центральни Комитето ленински принципиальность а йолаш чIоагIа цхьогIо хьахьокхар.

Активан дакъалацархоша дега чура раьза болаш ладийгIар ССКП ЦК Хьалхарча секретара нов. Н. С. Хрущевс даьча къамаьлага.

Активан собранес берригаш раьза а болаш къоабал бир партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова группах ССКП ЦК-а Пленумо баь соцам, хIаьта партен Центральни Комитет теша а йир партен Московски областен организаци дIахо йодача хана ЦК-а тешам ца боабеш партен мугIарий цхьогIо чIоагIъеш, ленински ЦК-на гонахьа хьерчаш, партен ХХ-ча сездо баь исторически соцамаш кхоачашдарна низ кхобергбоцилга.

Баку хинна митинг

Дакъалацархой дега чура раьза болаш чакхъяьлар «Сталиннефта» 1-ча промысле хинна митинг.

Эггара хьалха къамаьл де дош ийцар скважинаш тохкарна мастер волча Асадов Мустафас.

— Дега чура эгIаздахарца— йоах цо, — хьахайра вайна партен духьаларча Маленкова, Кагановича, Молотова группан гIулакхаш. Советски халкъ коммунистически партени цун кертерча штаба ЦК-ни кулгалца ССКП ХХ-ча съезда решенеш кхоачашярна юха ца доалаш чIоагIа къовсам лоатабеш долча хана, из группа духьалха яр партен кертерча наькъа. Партена а халкъана а хьалхашка боаккха бехк ба фракционераш болча Маленковеи, Кагановичеи, Молотовеи. Царна ба безаш баь къиза бехк нийса лоархI оаха. Халкъах дIахаьдача сектанташта ленински ЦК-на юкъе моттиг яц.

ССКП ЦК дIахьоча наькъаца беча балхо аханза дола лаьтташ ахарца, юртбоахам лелабара планаш увтаяр керда даккхарца, союзни республикай бокъонаш шеръярца иштта кхыдолча хIамашца толамаш дахари ССКП ЦК-а Пленумо баьча соцама раьза хилари, партен гонахьара мугIараш чIоагIдерг хилари дийцар инженера Селимовс.

Къамаьл ду оператора В. Григоряна. Массане а чIоагIа тIоараш а тухаш цо аьлар:

— Дунен тIа бац ленински наькъ тIара вай доахаргдола низ!

Митинг ийсте яьлар. ССКП ЦК-а июньски Пленумо баьча соцама раьза хулаш резолюци тIаэц.

Партен цхьоагIо чIоагIа я

Йизза шой кхел хилар шоана,
Бахар баьчох тийшаболх.
Шоана теха — кхаа хиннаб,
Мехко шоана кхайко дорх.
Яргъяц хоарцо цIаккха гаьна,
ТIехье хоарцон лоаца я.
Хоарцон наькъца бокъо яьннар
Массаз, сий довш, вохош ва.
Цхьа саг чIоагIа оаш везвора,
Цо мел аьннар могадеш.
Массаз цунна насал дора,
Наьха вахар диц а деш.
Тха партена духьал дувлаш,
Шойла цхьа барт баьбар оаш,—
Партес харцъяь къаьна уйлаш
Хьалха йоахар тахан оаш.
Дар шо хувца-бохо гIерташ
Партес хержа кулгалхой,—
Мехка доал де уйла йолаш,
ДIахьо дIахо оалал шой.
Шоана хацар вахар миштад,
Аьлий санна, Кремле Iеш,
Мехка наьха фу де кхийнад,
Мехка дIахо кхы фу эш.
Къамий оаш барт бохабора,
ВIаьший юкъе ехкаш вас.
Къамаш къеста оаш ма дора,
Ца деш аьннар Ленинас.
Лургъяц кега парти шуга,
Партен цхьоагIо чIоагIа я.
Тхо долх ленинизман новкъа,
Тхона хьалха парти я.
Духьал мел вар юстар воккхаш,
Iаьржа уйлаш йохаеш,
Къамий цхьоагIон барт сов
бокххаш,
Латт тха парти, кулгал деш.

Вежарий компартешкахьа

ССКП Центральни Комитетага Китай компартен ЦК-а телеграмма

Пекин, 5 июле. (ТАСС). Синьхуа агенствас хьаяйтай «Партен духьаларча Г. М. Маленковеи, Л. М. Кагановичеи, В. Е. Молотовеи группах, ССКП ЦК-а Пленумо соцам барца Китай партен Центральни Комитето Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитетага язъя телеграмма.

Тхо шеко йолаш дац,— йоах телеграмма тIа,— ССКП ЦК Пленумо берригаш раьза а болаш баьча цу соцамо ССКП мутIараш дIахо а вIашагIтохар чIоагIдерг хилараха. Китаен Коммунистически парти дIа-юха ца йоалаш Советски Союза Коммунистически партеца цхьана а хургъя, хIаьта китаени советски союзани вошал хиларна сийлахь-йоакха союз дIахо а чIоагIъярнеи, дерригача дунен тIа машар чIоагIбарнеи, марксизман-ленинизман гIулакх котдаккхарнеи къовсам цхьана дIа а хьоргба».

«Китаен Коммунистически партен Центральни Комитет».

„Ленинизм дега чу йижа баь ССКП ЦК Соцамаш"

ССКП ЦК Пленума баьча соцамах СЕПГ ЦК Политбюрос яь заявлени.

Берлин. «Нейс дейчланд» яхача газетатIа язъяь я ССКП ЦК пленуемо баьча соцамацо СЕПГЦК политбюрос яь заявлени.

СЕПГ ЦК Политбюро чIоагIа раьза я ССКП ЦК партен духьал хиннача н.н. Маленкова, Кагановича, Молотова царна тIехьа хиннача н. Шепилова группана духьал баьча соцама.

Из ССКП ЦК баь соцам ба, марксистско-ленински цхьоагIо чIоагIъелга а ССКП ХХ-ча съездо баь соцамаш кхоачашберг хилар а, белгало йолаш соцам.

ССКП ХХ съезд я мехкашта юкъера болхой движени совяларна а, дерригача дунен социалистически лагера низ чIоагIбарна а, дерригача дунен тIа машар чIоагIбарна а бокха лоархIам болаш съезд.

Цу съездо дIахайтар дерригача адамашка тIемаш хиланза ца доалаш доацалга.

Цу съезда соцамаш СЕПГ дерригаш а къамаьл доацаш къоабал дир. Партийна конференце а СЕПГ ЦК пленумаш а, хIаьта масса йолча решенеш ХХ съездо даьча соцамаша ма яхха чIоагIа лорхIаме дар Германен гIулакхаштеи, ГДР-е социализм хьалъярнеи, малхбузехьарча Германе германски милитаризми, империализми юма метта оттийтарна духьал лотточа къовсамаи, машарбезаш йола демократически германски цхьоагIон паччахьалкхе вIашагI йолларнеи.

СЕПТ ЦК Политбюрос лаьрхIар ССКП ЦК политика машар безаш мелдола адам дог раьза долаш хилар а.

ССКП-неи тха партеней (СЕПТ) юкъе латт таргара вежарий гIулакхаш, хIаьта тха паччахьалкхенаштеи къамаштеи юкъе-дохаргдоаца доттагIал латт.

ССКП ЦК цхьоагIо я еррригача партенеи, денна дегIа ухача советски мехка низеи, дунен социалистически лагереи цхьоагIо а цар чIоагIал а.

Тхо къамаьл доацаш, цхьаккха а хьада доазув доацаш раьза да ленинизм дега чу йижа ССКП ЦК баьча соцама, хIаьта тхой низаца тхо тIехьа а да цунна.

ВСРП ЦК-аен пленумо баь соцам

«Непсабадшаг» яхача газета тIа яздаь да Венгерски социалистически рабочи партен ЦК пленумах. Пленумо баьб соцам, цу тIа йоах:

ВСРП Центральни комитета къоабалбу партена духьалхиннача Маленкова, Кагановича, Молотова группа гуча йоккхаш ССКП ЦК Пленумо баь соцам, хIаьта из раьза йолаш я партен цхьоагIои ССКП ХХ-ча съезде баьча соцамашца чIоагIъяь йола политически гениральни линийи ССКП ЦК лора еш хиларна. Из бокъонца дола гIо да Венгерски Социалистически рабочи партена а кхы дIаха апаратен цхьоагIо чIоагI;ярна, хIаьта моллагIча хIамах из цхьоагIо лораер.

Пролетарски интернационализман байракха кIалха латтаргда вай

Адамий историйчухь керда зама — капитализман йохара а коммунизман идеяш котъялара а зама хьайийлача Сийлахь-Йоккхача Октябрьски социалистически революцес бокккхача лоархIаме хIама дир общество еррига дегIаяра. Цо бIарга байтача нийсача наькъо кхетабир миллионаш бола дунен тIа мел долча мехкашкара къахьегамхой политически активна вахарах, капитала низIодкъама кIалхар бовла боккха къовсам болабир цар. Октябрьски революци котъяларо массамётте халкъий безам социализманна тIабахийтар, цо дерригача дунен балхлойи национальни мукъабаларан болаш кердача лагIан тIа бокхаш эйбир. Октябрьски революцес кхоссаболигаш санна дерригача дунен тIа коммунизман никъ лакхбир.

Коммунистически партеш, шоаш дегIаехкача новкъа, шоашта духьал нийсъенна йоккхий халонаш эша а еш, шерагара-шерга болхлой класс бахьан ше лоттабеча къовсаман тIехь ший толам лаккха беш, сий долаш чакхъялар тохкаме духьал ийттача халонех. Марксизман - Ленинизман идеяшта маярра тIехьаоттарца коммунистически партеша къахьегамхой кIоаргга тешам а цар кIоаргга безам а шоашта тIа бахийтар.

Дунен шоллагIа тIом эттача шерашка къахьегамхошта юкъе къаьстта лакхбелар коммунистически партешха бола тешам, хIана аьлча, цар шоашта гонахь даьхадар фашизманнаи империалистически реакценнаи духьал латтача ковсамхой хьалха латта низаш, бIаь миллионаш бола болхлой, ахархой, прогрессивни интеллигенци кортамукъал езача халкъий, машара, социализман, демократен гIулакхаш котдарг хиларах кIоаргга дIатешайир.

Фашистки агрессораша духьал доттабеча къовсаман авангарде а латташ, шой халкъий кортамукъали наьха кара боацаш хилари дезаш, коммунистически партеша цIаькхаз а дIахьекхар шоаш мадарра болхлой классан хьашташ лорадеш хилар а, болхлошта дага дар мадарра дувцаш къувсар а, берригача къахьегамхой баьчаши организатораш шоаш хилар. Къахегам боацаш классови моастагIчунца тIемаш деча хана дуккха диках болча ший къонгехи мехкарехи шоаш къестача хана, компартеш шой низах эшаялнзар, кхы а чIоагIах чIоагIъялар. ТIом хилалехь хьалхах хиннaчунца нийсъйича коммунистическии болхлойи партеша шой нахаца бола бувзам кхи тIех чIоагIбир, ший мугIарий дукхал баррхIаз лакх а йир.

Коммунистически болхлойи партеша кулгал а деш социалистически революцеш котъялар Китай мехка, Польше, Чехословаке, Румыне, Болгаре, кхы дукхача Европени Азени мехкашка а. Коммунизман цIе байракх шершаш я йоккхача аренашка, полярни районашкара денз тропически шоралашка кхаччалца, Боккха океанагара денз Балтикеи Адриатикеи кхаччалца ядача. Халкъий вахар социализман законашца дегIадоагIача паччахьалкхенашка цхьа миллиард гаргга нах бах, вешта аьлча, берригача нахах кхо дакъа дича, царха цхьан дакъал дуккхах ба уж. Цу паччахьалкхений коммунистическии болхлойи партеш кулгал деш йола партеш а хинна дIаэттай, шоай халкъий вахара-кхела, царкерда юкъара вахара берригабехк токхам шоашта тIа а ийца.

Капиталистически паччахьалкхенашка а хувцаденнад коммунистическии болхлойи партей хьал. Франце, Итале, кхы дукккача мехкашка болхлой классан яьржжа политически партеш а хинна дIаэйттай компартеш, къахьегамхой керттера низаш шоашкахьа а доахаш. Масала, Итальянски компартес ший мугIарашка вIашагI техав шимилион саг. Французски компарте пхи бIаь эзар гаргга член, ший мехкарча болхлой класса къоабал а ю. Австрен компартес ший членаш ялхазза дукхах бебабаьб, Данен Компартес хIама ца эшшаш ворхIазза, Норвеген Компартес хIама ца эшшаш пхезза, финлаьнден компартес-шовзткъе иттаз.

Дунен марксистски-ленински партеша Iалаьмате йоккха наха кулгал дара говзал Iомаяьй, хьал а яьй, шийна гонахь а яьхай дуккха йола болхлой организацеш, прогрессивни союзаш, къахьегамхой обществаш. Берригюкъара машари кхерамца хиларай бахьан халкъаша лоаттабеча ковсама догъийдераш а хинна дIаэйттай уж, агрессорша лехораштеи мехкашта юкъерча реакцен правокацештаи духьал латташ, доаккха дакъа лаьцад цар империализман колониальни система дIаяккхарна. Дуккхах-дуккхах лакхлуш латт коммунистически болхлой партей лоархIами авторитети Азен, Африкан, латински Американ мехкашка, Коммунисташта тIехьа а долхаш. ХIара шерра социальнии национальни кортамукъа баларай шой къовсама низ чIоагIбу цар халкъаша.

Коммунистическии болхлойи партеш пролетарски интернационализман байрах лелоераш а хинна дIаэттай, болхлой болама цхьоагIо бахьан къаьстта хьайийцача цхьан мехка а, дерригача дунен тIа а прогрессивни низаш цхьа барт болаш вIашагIкхетарна тIехьа къувс. Ленина васкетех тешаш, мехкашта юкъера къахьегамхой барт-цхьоагIо сий лакха лораеш, шоашта ма-могга цементаца санна чIоагIду пролетариата мугIараш, дунен болхлой а коммунистически а болама низаш.

II.

Советски Союза Коммунистически партен ХХ-ча съезда решенешца дувзаденна творчески активность кхы а кердах айъелар коммунистическии болхлойи партей вахарчухь.

ССКП ХХ-ча съездо хьалхашка оттадаь мехкашта юкъерча вахара дешаша, шин системан машаре яха таръеларах, вай замалахь тIом ца хилийта тарлургхиларах, тайптайпарча мехкай социализманна тIабода никъ тайп-тайпара формаш йолаш хиларах йолча выводаша Iалаьмате чIоагIа низ болаш пайдане Iоткъам бир вежарха йолча партей творчески уйлеи политически деятельностеи дегIадахкарна. Марксизман - ленинизман чIоагIа лард лувцаш чIоагI а луш, коммунистическии болхлойи партеша массаоагIорахьар тохк къамий хьалаш, шоай мехкий специфически (шоай къаьста йола) белгалонаш, социализм бахьане лоаттабеча къовсама формаши методаши увттаю, цар хьалашкеи гIулакхашкеи царца тарлург а йолаш. Ший хьалха дIабодача болама наькъаш къеста а деш, Коммунистическии болхлойи партеша низ кхоачар ду шоай белха тIехь дийна гIалаташи кхоачамбоацараши дIадахарна, тIем тIа санна филал йолаш партен организацейи кулгал деча органийи болх тоабеш лакхабарна. Къаьстта теркам бу цар партен чурча демократен лард чIоагIъярai партен вахара ленински нормаш цIенхоштта чакхъяха езаш хиларaи.

Укх тIеххьарча беттaшка коммунистическии болхлойи партеш духьал отта езаш хилар кердача цIенхоштарча холонашта а тохкамашта а, къахетам боацш тIагIерта международни реакци эшае йийзар. Ховш да, дIадахача шера гурахь империалисташ коммунистически болам кегабе гIортар, цун цхьоагIо йохае, вошал дола партеш шоайла къовсаялийта гIортар. Реакцес Венгре лотайир контрреволюционни мятеж, шовинистически фашистскии Iаьржа низаш хьал а хьедеш, хьал-лакхе даьхар дуккхача мехкашка. Францеи Голландеи компартей зданешка погромаш ейтар, цо, Итале, Австре, Дане, Швейцаре, кхы дуккхача а паччахьалкхенашка акха антикоммунистически демонстрацеш йир. Реакци хьаьръяьннача деношка дуккхача капиталистически мехкашка къаьстача цIогIанца хозар цар исторически хьаштадола «дIаяккха коммунизм, коммунисташта духьалар репрессеш лакхъе,— марксистски партешка деятельность малелаейта» яха, гIулакхаш. Империалисташа хьадда сихбаьб коммунизманна духьлара идеологически тIагIортам; уж гIертар социализман лагерцIоагIо йохае, халкъа демократен мехкаш шоайла вIаьшах даха а Советски Союзах къоастаде а, дунен болхлой болам эйпбаккха, мехкашта юкъера цатоамий кхоккам сихбе. Цхьабакъда, цIаькхаз а харцахь лаьрхIар реакцец, ше ийшар из. Цун идеологически тIагIортама, дорхъенна тIакхувсаялараи кхерамаштаи духьал латта денал хиланзар лоадам бал боацача цхьаболча коммунистий, хувца а кега а белар уж. ХIаьта машар, социализма демократеи бахьан къувсарий керттерча низашка диллача, цар моастагIчун тIатаIар лейр, цун атакаш юха яьхар, кхы а чIоагIах шоай мугIараш вIашка эзар цар.

III.

Империалисташта маганзар дунен тIарча коммунистически болама цхьоагIои чIоагIои йохае. Цхьаккха коммунистически парти караяханзар международни реакцен шантажа, марксизман-ленинизман чIоагIача позицеш тIара Iояланзар. ДIадаха шу йисте доалаши хIанз карара шу долалуши социализман лагерен мехкий коммунистическии болхлойи партей делегацей переговораш хилар, дуккхача капиталистически паччахьалкхений компартей викалий вIаьшах беттабалар хилар, хIаьта Итален, Австрен, Норвеген, Данен, США, Великобританен, кхыча мехкий а компартей съездаш хилар. Цар къаьгга дIахьекхар коммунизман низий кхота балар, хьалха латтача адамий диках йола уйлаш кхоачаш е шоаш кичча хилар.

Массадолча мехкашка болхлой классан хьинар долча партеша международни реакци пролетарски интернационализман индеяш толхае гIорторна меттахь техар, ленински воскеташта тIихьа а латташ, цар дIакхайкадир вошал долча партей интернациональни бувзамаш, мехкашта юкъера къахьегамхой барт—цхьоагIо кхы а чIоагIах шоаш чIоагIдерг хилар.

Коммунистическии болхлойи партеша дIахьекхар Советски Союза Коммунистически партех шоаш йизза тешаш хилар, эггир тIех говзал йолчарехи эггир тIех низ болаш йолчарехи йола дунен тIарча коммунистически болама отряд из хиларах, марксистски - ленински Iилма дегIадоаладараи социализм котъялара гIулакхаи цо Iалаьмате доккха дакъа лацарах.

Дерригача дуненна довзашда, Советски Союзо цIаккха а цхьаннегара а шийна кара хилар, ший доала кIал оттар дехаш ца хилар. Цу дешах Iалаьмате къаьстта аьннад ССКП ХХ-ча съезда исторически решенеш тIа; из цIаькхаз а бакъдир. СССР-а правительствон Советски Союзаннаи кхыча социалистически паччахьалкхенаштаи юкъе доттагIали бартцхьоагIои дегIаярах а дIахо чIоагIъярах а йола лардаш ювцаш йолча гIоръянна йовзача ший Деклараце тIа.

ХIанз тIиххаьрча хана СССР-аи Китайи, Польшени, Чехословакеи, Венгреи, Румынеи, Германски Демократически Республикеи правительственни партийни шин оагIорахьар, доттагIал тIих дог а долаш, вIаший шойла кхета а беш, хиннача переговораша кхы а хьахьекхар вошол долча партешта юкъе, социалистически паччахьалкхенашта юкъе дIаяхача хана а хIанз а тайптайпара уйлаш ца хилар, мехкашта юкъерча а шоайла вIаший долча а цар гIулакхий позицеш цхьааш хилар.

Коммунистически болхлойи партеша дийцар шой мугIарий цхьоагIои цIена хилари низ ма кхочча лораеш, лакхъеш лоаттае еза яхаш, империалистически реакцена духьал санна, антимарксистскии антисоциалистическии, къамаьлашции, общество социалистически йоккхаш юхатоаярна тIехьа латтача коммунистически беламаи, халкъий къовсамаи духьаларча къамашца лира къувсаш хила деза яхаш.

Цар къизахча тайпара шой кхел йир марксизман - ленинизман лард латта: пролетариата диктатурах бола хьехам, партен кулгал дара лоархIамах, болхлой классан кертерча дукхах болча ахархошцарча союзах, ишта кхы дIахо долчох а керда баьнна «теоретикаш» ревизи е гIортара, марксизманленинизман хьехамца цхьаккха хIама а юкъа доацача пролетарски интернационализман лозунг «национальни коммунизм» аьле цIи йоккхача лозунгаца хувца гIортара.

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНЕ ХИННА КХАЛНАЬХА СЛЕТ

5-ча июле Назране культуран цIагIа гулбеннабар районера кхалнах, 300 гаргга саг. Цар гулбалар юкъарлен вахарчухь советски кхалнаха лаьцача моттига хьакъехь дар.

Партен райкома кхалнаьха отдела зав. йолча новкъ Плиева Лемкас доклад йир «Районе юкъарленйи производствони кхалнаха дакъалацарах». Доклад яьчул тIехьагI Дасхоева Тамарас а, Котикова Маремас а кхыболча кхалнаха а къамаьлаш дир.

Цигача гулбеннача кхалнаха республикан кхалнаьха слете бахийта делегаташ хержар, Наьсарен районерча берригача кхалнага кхайкарал а дир.

КОСТОЕВ.

Кхалсаг—коммунизм хьалйира белха йиззаь доакъашхо я

Сийлахь—йоккхача Октябрьски социалистически революцес къахьегамхошта яьхача бокъонашта юкъе къаьстта лоархIаме бокъо я даиман царна тIалаьттача Iазаперча лоалах уж мукъа а баьха, политически а, боахаман а, культуран а гIулакхашта маIача наха нийс а баь кхалнах дIаоттабар. СихагIа коммунизмага кхачарна шоай дегIамаш, шоай синош кхо ца деш къахьегаш боахкача болхлошта, колхозникашта, советски интеллигенцена юкъе диззаь шоашка кхоача дакъа хьалълоацаш, цIаккха а йовргйоаца сийленаш йоахаш дуккха а эзараш кхалнах ба.

Паччахьа хана къаьстта хала хиннад гIалгIайи нохчийи кхалсага тIалаьтта дукъ. Цу хана вай-наьха кхалсага бокъо вIалла а хиннаяц, кхалнахага дешийтилга вIалла хьоаде а йиш хиннаяц. Октябрьски революци яьлча денз из нийсхо йоаца гIулакх кхы цIаккха а юхаоттаргдоацаш дIадаьннад.

Дукха ба хIанз вай Нохч-ГIалгIай АССР-е дика балхаш дир бахьан долаш сийлен цIераца шоаш бувцийташ кхалнах. Царех ба МагIалбека районерча Хрущева цIерах йолча колхоза фермашка божа бетта «Назрановски» совхоза Гаьгенаькъан южарий, Котикова, Хашагульгова, Султыгова, Ворошиловски совхоза Жандигова, Цурова, Хампиева кхы дуккха бараш а.

Цар а иззамо кхы дуккха неша а Октябрьски революцен 40 шу дизарна баха боаггIача тайпара духьал гIолга шоай дага а кхоабаш доккхача хьинарийца балхаш ду заводашка фабрикашка, колхозашка.

ССКП XX съезде яь решенеш кхоачаш а еш, вай партес хьош болча нийсача наькъо: цхьа саг везваь хиннача хана даь гIалаташ тоадаро, СССР-е бахача нахага шортта даа-мала хургдолаш никъ кара а лаьца мехка боахам тоабаро, партес ший къахьегамхощцара бувзам шербаро — цу дерриганеша дегаш чIоагIа ураоттадаь ба советски мехка баха берригa къахьегамхой. Даьнна гIалат тоа а деш, шоай республика юхаметта оттаяьча партена къаьстта чIоагIа мутIахь ба нохчийи гIалгIайи къахьегамхой.

Кхалнаьха бокъонаш, советски конституце ма яххара йиззаь хьал ца оттийташ, капитализмах юхе дисаь во гIулакхаш леладе гIерташ моттигаш хIанз а гучаювлаш я цхьацца йолча моттигашка. ЦIендаь юкъера дIадаха дезаш, капитализмах юхе дисаь бIеха, ийрча гIулакхаш да кхалнах низах маьре ухийтилга, урдош доахилга, кхалнаьха политически а боахаман а гIулакхаш лохде гIертилга, кхалнахага ца дешийтилга. МоллагIча наькъаца из дале а, кхал-наьха бокъо теIаеш вар-советски Iаьдала, коммунизм оттаярна новкъарло ер ва.

Советски Союзерча кхалсага хьалхашка хьабийла ба цIена, сийрда никъ. Цун бокъо я хьашт дола говзанча хила: инженер, агроном, лор, хьехархо, зоотехник. Вай дуккха ба а ба из говзалаш йолаш кхалнах.

Советски мехкарча берригача къахьегамхошта санна вай кхалнаха хьалхашка латта дехкар да шоаш ба-болча хьинаре деча балхащца духьал гIолга Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцен 40 шу дизарна.

Коммунизм хьалъеш вай партес а правительствос а беча турпалерча балха тIа хьалхарча мугIарашка отта, гIалгIайи нохчийи кхалнах!

Наьсарен районерча кхалнаьха собранес района масса а кхалнахага баь

КХАЙКАМ

Хьамсара новкъостий!

Советски халкъ чIоагIа дог гIоздаларца къовсам лоаттабеш да ССКП исторически XX-ча съездо коммунистически строительствон хьакъехьа хьалха оттадаь декхараш кхоачашдарна. Къахьегамхой керда а, керда а отрядаш октябран 40-шу дизара сийна социалистически яхье ювлаш я.

ССКП XX-ча съездо даь соцамаш кхоачашдарна Советски Союза Коммунистически партен Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои, хьалха хинна дола харцахьара хIамаш дIа а доахаш Нохчий-гIалгIай а, болкхарой а, къоршой а, гIалмакхой а къамий автономеш юха оттайир.

СССР-а Лакхарча Совета VI-ча сессес тIаийцар Нохч-гIалгIай АССР вIашагIтохарах дола закон. Коммунистически парте а советски правительствос а вахаре нийсача наькъаца политикан толама къаьгга белгало я из соцам.

Фусамашка дIатарбаларна а, балха бахийтарна а новкъостал ду Киргизери Казахстанереи цIа баьхкача нохчаштеи гIалгIаштеи.

Коммунистически парте а Советски правительствос а шоай еча терконна жоп даларца Наьсарен районе цIабаьхка бола дуккха а гIалгIай къахьегаме дакъа лоацаш ба, къаьстта дика болх бу гIалгIай кхалнаха. Доккхача сийца бувц «Назрановски яхача совхоза Яндарерча отделенен болхолой Котикова Марем, Хашагульгова Дика, Султыгова Люба иштта кха а, Ворошилова цIерах йолча совхоз а Наьсаркерерча отделенен болхлой Жандигова Зати, Цурова Совдат, Хампиева Асмаъ, иштта кхибараш а, цар ялаташта чIоагIа дика Iунал а ду, шоай белха норма 150—200 процент кхоачаш а ю.

Цу ханне а, тха районе цIабаьхкача нахах цхьацца болчар балха юкъе дакъа лацац. Тха вахаре шийх чIоагIа зулам доалаш да цхьацца болча наьха кхетамчу долаш дола капитализмах юхе дисараш. Уж зуламера юхадисараш гуча дувл юкъарлен боахамацарча а къахьегамцарча а гIулакхашца, къамашта юкъерч аюкъ-меттигашца, вахара а дезала а гIулакхашца.

Цхьацца болчарна хIанз а мотт кхалсага бокъо кхуврч мара яц, цудухьа цар деша а дезац, аьнна. Цхьацца бола дайноаной чIоагIа духьал ба шой бераша дешарна.

Тхо машарца хьежаргдац цу феодальни дисача гIулакхашка, цу гIулакхех лархIа деза Советски конституце кхалнаха енна бокъо телхае гIертилга.

ХIанза а кIезга терко ю кхалнах кулгал деча балха увттабарна, цхьацца йолча моттигашка собранешка кхалнаха гIулакхаш къестадарна активни дакъа лацац.

Кхалнах шерра юкъерлен-политически балха юкъе озар, уж майрра кулгал деча балха увттабар, кхалнаьха политически кхетам а цар белхацара активность а масса а тайпара лакхаяккхар, тIехьадисача къаьнарча гIулакхашца къовсам лоаттабар, мехкарий, къаьстта гIалгIай мехкарий дешара заведенешка чу озар, кхалнаьха-ноаной а, производстве а цIагIа а кхалнаьха терко яр — уж да кхалнахаца беш бола болх шоашта тIаберзабе безаш дола керттера декхараш.

Къаьсста доккхий декхараш да укх деношка совхозий болхалошта а кхалнах-болхалошта а хьалхашка латтараш. Хьийкъа ялат гулдара лоатточа къовсама бехктокхама ха этай — ялат чу дерзадар дIадоладеннад.

Лоацsmåча хана, 10 белха денал тIех а цадоалаш ялат чудерзаделга, 1-ча августе кхачале заготовкаш яра паччахьалкхен план кхоачашъелга — уж да совхоза тружениканшта а вай района берригача къахьегамхошта а хьалхишка латта керттера декхараш.

Вай районе вахаш волчай хIара гIалгIай йоIа а, гIалгIай кхалсага а ший граждански декхар хета деза совхозий а, промышленни предприяте а, учреждений а къахьегама гIулакхашта юкъе дакъа лоацилгах.

Цхьан сага боарамца нийсдича дулх а, шура а, даьтта а даккхар гIулакха гарггарча шерашка Американ вIашахкхийттача штаташта тIехьаккхерна коммунистически партес оттадаь декхар кхоачаш дарна шийгар доагIар дар района хIара къахьегамхочун патриотически декхар да.

Сийлахь — йоккахача Октябрьски социалистически революцес йохайир къамашта Iоткъам лоаттабара зIанараш, дIадаьккхар нах боацабара классаша бIаьшерешка хьалхьедаь дола къамашта юкъера моастагIал а цатоамаш а: Цу гIулакхашта духьал масса къамашта юкъера вошал оттадир коммунистически партес.

ДоттагIленца бувзабаларца дахача советски халкъий вежарлен дезал — я СССР.

Из иштта дале а вайна юкъе хIанз а долаш да шовинизм, меттигашкара национализм лелоярах дола бакъдараш, цхьацца долча кхыча къамий представителашца цхьан хана, кхы зама йолаш могадаь харцахьара хIамаш леладар.

Сабарца дIакхетаде а деза критика я а еза цу националистически пережиткашта а тувлабалара а духьал.

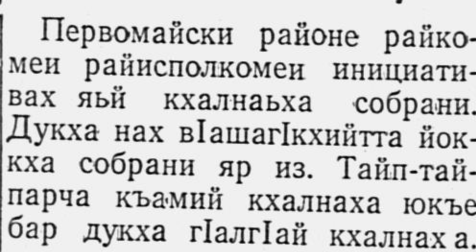
Хьамсар новкъостий!

Парте Центральни Комитета кулгалца, берригача наха хьал а лоацаш, халкъа боахам кхы а хьалкхебарна а, советски халкъа вахара хьал-ди хадданза айдарна а, партен юкъарча вахара ленински нормаш юхаоттаярна революционни законаш телхадар дIадаккхарна, халкъа массашца бувзам шербарна советски социалистически демократи кхеярна, советски халкъий доттагIал чIоагIдарна, къамий политика нийса дIа-яхьарна хIаьта политикан гIулакха — бохаргбоаца машар чIоагIбарна мехкашта юкъера кхохкабалар кIаьддарна йола XX-ча съезда исторически соцамаш кхоачашбарна парте боккха болх дIахьуча хана, цу ханне а партена духьалара Маленкова, Кагановича, Молотова группа духьал яьлар партен линенна партена духьалара Маленкова а, Кагановича а, Молотова группа гучаяккхара ССКП ЦК-н июньски пленуман соцам кхалнаьха районни совешанес цхьа барт а болаш могабу, хIаьта ССКП Центральни Комитета гонахь чIоагIдалара гIулакха района масса къахьегамхошка кхайкарал а ду.

Хьамсар новкъостий!

Кхалнаьха районни собрани чIоагIа тешаш я Коммунистически партен а Советски правительствон а кулгалца Советски мехка берригача а кхалнаха санна вай районерча кхалнаха промышленность а, юртабоахам а кхы дIахо кхеярна, культура а Iилма а кхы а хоздарна Сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически яхье дакъа лоацарг хиларах.

Даькъала хийла вай толамий баьча а, уж вIашахтохархо а йола Советски Союза Коммунистически парти!

КОТИЕВА МАХЬТЕ АСМАIА — «Назрановски» совхоза дика болхло.

Плиева фото.

Первомайски районе хина кхалнаьхья собрани

Первомайски районе райкомеи райисполкомеи инициативах яьй кхалнаьха собрани. Дукха нах вIашагIкхийтта йоккха собрани яр из. Тайп-тайпарча къамий кхалнаха юкъе бар дукха гIалгIай кхалнах а.

Лоаццача хьалхарча дешаца собрани хьайийлар райком парте секретар волча новкъоста Казорина. Цул тIехьах райкома партбиблиотека заведующас новкъ. Шириненкос доклад йийшар. ТIом болча хана а, машарца бахача хана а общественнийи политическийи боахамах кхалнах дакъа лоацаш хилара хьакъехьа дийцар цо. Новкъ. Шириненкос чIоагIа лорхIам болаш дийцар Первомайски районерча кхалнаьха къахьегама гIулакхаш. Кхыбараштa нийсса шоай дакъа хьа а лаьца дика къахьегаш ба гIалгIай кхалнах, цар ду колхозий кхашкара а фермашкара а белхаш. Къаьстта дикача къахьегамаца белгалбаьнна, 120—130 процент норма кхоачаш еш ба В. И. Ленина цIерех йолча колхозе болх беш бола Точиева Салихьати, Оздоева С. Татиева Фатимеи.

— Вай районе хIанз чуэцаш латташ ялат да, дукха хьалъеш латташ гIишлонаш я. Цу доккхача гIулакхашта эш кхалнахагара доккха гIо, — аьнна аьлар новкъ. Шириненкос.

Райсобеса инспектор йолча Агасиевас дийцар гIалгIай кхалнаха юкъе хьехаме, цар дешар а культура а лакх еш, боккха болх бе безалга. Цу гIулакха чIоагIа духьале ю хIанза а цхьаболча наха леладеча къаьнача законаша.

ДIахо къамаьл дир делегата Горбаковас, цо дийцар Советски Iаьдал оттале нохчийи гIалгIайи кхалнахага йоаккха холо хилар, хIанз царна деша а ший безам бола говзал Iомае а паргIато хилара хьакъехьа.

Первомайски юкъерча школе хьехархо йолча новкъ. Семекинас дир берашка дешийтара хьакъехьа къамаьл.

Собране шоай Орджоникидзе цIерах йолча колхоза белхий хьакъехьа къамаьл дир новкъ Чесакас.

Собране дийцачун хьакъехьа районерча кхалнахага обрашени а йир собранес.

К. СУЛТАНОВ.

Хьехархой а воспитателаш кийчбар

Мишта кечам беш я нохч-гIалгIай хьехархой училише кердача дешара шера? — аьнна хаьттар редакце училишан кулгалхошка. Училишан директор Ольга Алексеевна Ивановас тха корреспондента жоп делар;

— Кердача дешара шера денз хьа оаха хьаел ши отделени — дошкольнийи школьнийи.

Дошкольни отделене кечбергба детсадий а, детдомий, а детсанаторий а заведуюшеши воспитателаши.

Цу отделене дIаэцаргба 10 класс яьккхараш. Нохчийи гIалгIайи конкурс йоацаш дIаэцаргба деша.

Школьни отделене кечбу юххьанцарча школен хьехархой. Цу отделене дешаш хургба 7 класс образовани йола нохчий а, гIалгIай а.

Дошкольни отделене 2 шера деша деза, школьни отделене — 4 шера.

А. ЖЕЛЕЗНЯК.

МагIалбике хинна кхалнаьха собрани

Йоачан халарга ца хьожаш МагIалбикерча Чкалова цIерах йолча клубе гулбелар кхалнах. Хрушев цIерах йолча колхозера баьхкар дикагI бола божбеттархой - южарий Гагиева Розаи Эсети. «Кавказ» яхача колхозера ера Чередникова Оля, хIаьта «Калинина» колхоза полеводчески бригадера Коригова Марем, Гарданова, ижжамо кхыбараш а баьхкар.

МагIалбикерча ССКП горкома кхалнахаца беча белха отдела заведуюши йолча н. Берсановс доклад йир общественнии производственни белхашка кхалнаха дакъалацарах.

Кирова цIерах йолча артела цхьаннена тIехьа шоллагIчо деш, къамаьлаш дир белхашка хьалхале лелаеча кхалнаха. Киров цIерах йолча артела колхозницас Гандалова Мадлахата ше деш дола белхаш а ше тоадаь цIено ша дийцар.

Гагиева Эсета шура сов яккхар соадаларахи ше толамаш дахарахи дийцар. Цо лаьрхIад укх шера хIара Iаттагара йиъ эзар килограммал кIезигах йоацаш шура яккха.

Собране къамаьл дир Гагиева Нинаси, Кортоева ПаьтIаматеи, Коригова Маремеи, ижжамо кхыбарашеи.

Касттача замангахь цIеноши юрташи тодарах шоай колхозашкареи совхозашкареи, МТС-кареи белхаш лакхдарахи йола решени йир собране.

Собрани яьнначул тIехьагI «Мольва» яха кино а хьекхар собранен дакъалацархошта.

ШИПУЛИН.

ВЕДЗИЖЕВА АБЗОЙ МОВЛАТХАН—«Назрановски» совхоза Пхьсль-къонгий юртарча отделене дика балхаш ду. Нохч-ГIалгIай АССР юхаметта оттаеш советски Iаьдало баьча сацама жоп луш, цо 200—250 процент кхоачашъю совхозе ший балха планаш.

Плиева фото.

ҚАРДАЕВА ЗАЙНАП — обувни фабрике ший балха план 150 процент кхоачашъю.

Плиева И. фото.

ОСМИЕВ

ЗОЛДУСХАН

(Дувцар)

МассагIа саг хургва ший ханнахьа дикача лора кадай кулг тIа ца кхачар бахьан долаш ханал хьалха, ха яа хьогаш венна каша ваха! Говзача кулгаца, ший сийрдача хьехамца чугIертта къизача Iоажалгара оззаваь саг хьавакккха тардаларал чIоагIагIа дега тоам беш фу хургда! ДоагIа-дагIац доацаш, къайлагIа кIийле лаьца даьгIача санна, цIаьхха ший дегIах кхийтта Iазапера лазар дIа а даьккха ше паргIата ваьккача лорал везагIа мал хургва сага!

ШоллагIа шу да ше яьча, бера хана ше яьхача йоккхача юрта лорий болх беш Золдусхан йола. Кхойтта шу даьккхад цо цу юрта йоацаш, хIаьта а лораш кийчбеш йола институт дийша йисте а яьккха шийха лор хилча цун безам хилар болх цу юрта бе. Ше яьча юрта болх беш даьккхач укх цхьаншин шера юха а дика яйзай цунна из юрт. ХIара денна хул Золдусхан колхозникий цIеношка. Цудухьа цунна дика довз дукхагIа болча наха эшар-дезар, цар хьашташ. Бахаш лелаш шоаш ца кхеташ дола хIама нийсделча Золдусханаца дагабала, цунга хатта ухаш нах хIанзолехь а дукха ба юрта. Шоай дезалхочул башха из ца хеташ къаьстта дукхагIа Золдусханаца дог-безам дIайина ба юртара кхалнах.

Амбулатори хьаелла ха хьатIакхача вIалла дага а йоацача хана, шоай божа бетташ а, ше-ший етт Iулага дIалехкаш а юртара кхалнах болча хана, Iурра цхьа зIамига саг вера Золдусхана наIарга йоаланга говра тIа а вагIаш. ЦаI мара йоаца йиIиг кхоабаш ягIача жерочун Марета из йиIиг хала цамогаш хиннай, цига йола, йоах хьога, аьлар зIамигача саго дIаараяьннача Золдусханага.

— Укх сахьате хьалйоагIа,— жоп делар цо.

Золдусхана шийна ховра Марет мичахьа ях. Кхо улица магIа, Жаьнтелга наькъенна юкъе яхар из.

ВIалла кхы ца говш, сиха кийч а енна дIаяхар Золдусхан кхайкача метте. Ткъаьх минут мара яккханзар дIакхача, хIаьта а лор дукха говш санна хеташ саготденна, наIар тIа араяьнна духьал кхийтар цох Марет. ТIаьдача бIаргех йовлакхa ткъам хьекхаш яр из.

— Далла ба хоастам хьо хьакхаьча! Марша йоагIийла, Золдусхан,— аьлар цо, боккха мухь гира Iобаьлча санна, доккха са а даьккха.

— Маршалца яхийла, Марет! Фуд укхаза?

— Даьра сона-м хац, Золдусхан, укхо фу леладу. Са са-м дIадихьад укхо,— аьллар Марета, хьалхаяьнна цIагIа дIачу а йолаенна, дог а чIаьхка.— Хьо а хьувзаю оаха сатем боабаь.

Шерача аьшка-маьнге тIа цIеча алтаза ювргI а тIатесса уллар пхи-ялх шу даьнна Марета йиIиг. Дийстаьча доккхача бIаргашца кIиръенна бIарахьежар из пенаца хьалтеха боаллача кIувса. БIаргаш хьалекхе а, из хIама ховш яцар. ЮвргIанна хьалтIадаьккха улла ши кулг а, деррига дегI а, чинг етташ санна, каст-каста увзалора цун. Маьнгена юххе латтача диьсаьна гIанда тIа Iолохьелар Золдусхан. Нана уллув латтар.

— Маца хиннай ер цамогаш?— хаьттар лора, саббарах дIакхайда, цIий пха мишта беттaлу хьажа, кулга юххера йиIига пхьарс хьа а лаьца, наьнагахьа дIа а хьежа.

— Селхан-м гIаьхьа яр. Елаш а ловзаш а... Саррахьа ара берашца ловзаш а лийнна чуенаяр... Дувшача хана а кхы белгалдаьнна хIама а ма дацар. Бийсан юккъе чIоагIа сагот деш хилар... ЙIовхал.., ЦIи санна йоагаш, кхохкаенна яр,— йоахар Марета.

Хургдар цун юхьа тIара ха гIерташ, цIаккха бIарг тIера цо боаккхаш Золдусханага хьежаш яр хIанз нана. Цхьаккха хIама хоадаланзар цунна. Из бахьан долаш юхе дисар а денал а деха, ше лаьттача метте гIанда тIа гIарччIе IовIашка яхар из. Меллашха хьекхача михо эгаду гаьний гIа санна, ка эгар кара Iодехка дадача наьна кулгий. Кхера санна лоацаенна ягIар из.

ЙиIига тIаьн кIалхара Золдусхана хьаяьккхача термометро 39,2 градус йIовхал хьахьекхар,

— Вададай са, Золдусхан!— аьнна мухь ийккхар наьнага, лазарe чIоагIалла йиIига дегI озалуш бIаргадайча.— Айя, яла ма йоаллий ер! Нана яла хьа уна! Са-м хьо йоацар кхы хIама мичад укх дунен тIа дог хьаста.

— Фу ду Iа хIанз? ЙиIиг унзара ма яха!— аьлар Золдусхана нана хьа а лаьца.

«Дифтерия яха лазар да ер»,— аьнна соцадир цо ший дагахь. «Iалаьмате сиха районерча больнице ца кхоачайойя, йиIига болх вIаштIехьа бац».

Золдусхана болх беш йолча юрта шийтта километр гаьна яр район.

— Хьай даьладухь, Золдусхан, бакъдар алалахь сога: яргийи са йиIиг укх лазарах?— хаьттар Марета.

Дог лазаш бIарахьежар Золдусхан йиIигах къахетташ сабIарзденна хьувзача нанна. Латташ кIезига сабар а даь аьлар цо:

— ЙиIига хIама дергдац. Ерзаргья... Iалаьмате сиха больнице яхьа еза йиIиг. ЦIий а даьккха цун тохкамбе вайцига вIаштIехьа дергдац. Со, районни больнице йиIиг Iахьолга вIаштIехьа а даьккха, кастта юхайоагIаргья хьона. Сагот ма де... Iа сагот деш хоалойя йиIиг унзара яргья.

— Хьох тийша ба-кха укхан болх, Золдусхан - маршкаш Укханна хIама хуле, ер дуне фу даь дуагрда сона-м хац... Селла доккха Iазап хIана денадол укх милайка кач?

Золдусхан, ара а яьнна, сиххача боралца дIаяхар. Сагота унхой дукха бIаргабайна яр Золдусхан, хIаьта а къаьстта чIоагIа дог лазар цун наьнах а йиIигах а.

Геттара сиха машин кхачийта, аьнна, районни больнице телефон а теха, йоддашехь а амбулаторе яхар Золдусхан.

Амбулаторе дарбанга баьхка нах дукха бар тахан: кхала хьайна, из дIаяккхийта ена Аминат, яIа дарах къамаргаш Iайна тракторист Товсолта, цаховш диг кхийтта ког хоадабаь Юсуп, кIаьжъяькккха дIайха хий тIадахийта когаш боагабаь кIаьнк воалавеш ена Къудас, йIовхараш хинна Адалбик...

Амбулаторе баьхкача унхошка хьожилга зIамагIа йолча лора — Елена Дмитровнана — тIа а дилла, ше унахо ийца районе яханза ярг ца хилар дIа а хайта, ах сахьат доаллашехь а Маретар наIарга юхаера Золдусхан. Районера хьайоагIа машин цу наIарга гIолла тIехъяла езар — цига гIолла боагIар машинаш лела тIо-никъ. Чуювлаш-араювлаш, цхьанна моттиге сатем боацаш, дог делхаш сагота хьувзар Марет. ЧIоагIа гIадъяхар из Золдусхан йоагIа бIаргаяйча.

— Мишта вIаштIехьа даргдол вай ер больнице хьолга?— хаьттар Марета Золдусхан хьатIакхаьчача, сихагIа цо фу даьд ха а гIерташ.

— Из-м вIаштIехьа даьннад. Укх сахьате хьакхоачаргйолаш я больницера машин.

— Маьрша юсийла хьо тхона. Са хьона де дика деце а, цхьаннахьа гIолла накъа даргда хьона ер милайк бахьан долаш Iа хьийга къа. Iа ду гIулакх фу даь юха декхаргда сона-м ма хац...

— Аз дер-м сай декхар доацар дац. Сона баркал ала дезац. Лора эггара дезагIа дар-унхо верзар да. Наха долча гIулакха лорий говзал а Iомаяь се балха яйтача Iаьдало сайна тIадилла декхар кхоачаш де могаре — из дар сона дола баркал,— йоахар Золдусхана.

Хала са а доахаш, тхьовра санна, меттахьа ца йоалаш уллар йиIиг. Золдусхан чу-ара ювлар, пхьарса тIара коча пхьош хьал а тетташ, каст-каста сахьатага хьежар, наIар тIа а ювлаш даиман Iохьежар районера боагIача новкъа. Маьнге гIоврa тIа пхьарса гола а оттаяь, лоацаелча санна, йиIига бIарахьежаш латтар нана. Докх-доккха тIадамаш Iолегар бIаргех, бордаш эгар. Лоамашта тIехьашкара тхьовре а хьалъара а баьнна, тIа-тIа лакхлуш боагIар малх.

Больницера «Победа» машин ена хьаэттар. Наьнага ца а хьежаеш, чехка ше дIахьоарчайир Золдусхана йиIиг. Шийна мархIа а елла араяьккхар. Машина юхе дIакхаьчача, йиIиг шоферга дIа а енна, Золдусхан машина чу дIачуяьлар, хьалхагIа моттиг нийс а яь, шофергара дIа а ийца Iойиллар. Нана шофера уллув хьалхашкахьа дIачухайра. Машин йолаелар.

«Ма дика болх ба-кха хIанз больницен ший доалахь машинаш йолаш. Соахка цхьаккха а ца хиннача метте, хIанз шиъ я»,— уйлаш дага ухар Золдусхана, йиIиг больнице хьолга кастта ший вIаштIехьа даларах чIоагIа раьза а хинна. Дагадехар цунна соахка, больницен цхьаккха машин йоацача хана, МТС директорца машин бахьан долаш ший гIар хилар. Амбулаторе баьхкача унхошха эггара тIехьайнсаьча сесагага хьожаш Золдусхан йоаллача хана, амбулаторен хьалхашка ена хьаэттар ворда, цхьа зIамига саг тIа а вагIаш.

— Ма-могга сихагIа хьо тIа ца кхоаче,— аьлар Золдусханага амбулаторен наIар тIа дагIача каразах говр дIа а тесса дIачувахача зIамигача саго,— Мухтара воI, Iусман, цIаьхха хала цамогаш а хинна, тешаме воацаш ва. Хьо йига вайтав со ворда а ежа.

Ше хьожаш яьлла кхалсаг чехка гIулакх даь дIа а яхийта, шийна эшаргья-кха, аьнна, хийтта лорий отхалаш а молхаш а хьа а ийца, зIамигача сага уллув ворда улга тIа Iо а хайна дIаяхар Золдусхан.

Цхьанна метте сатем боацаш, ше уллача хьувззаш тIа-кIалтIа лелхаш, хийцца Iоухаш хьоцар а долаш воалла Iусман бIарга а вайна ши-кхо хаттар ма дингге а хайра Золдусхана лазар фуд: цун сов-шерг хьайнадар. Цигга белгалдаьлар, хIанз кхозалагIа цун из хьайна хилар а.

Iалаьмате сиха операци ца йойя, Iусмана болх кхераме бар. ХIаьта из санна йола чоалхане операци е йиш йолаш яцар Золдусхана болх беча юрта. Ма-могга сихагIа районе кхачийта везилга хайра Золдусхана унхо. Доккха декхар хьалхашка эттар цунна — Iусман больнице вига машин нийсъелга. «Кхы ха дIа ца йохийташ, унхо больнице Iоккхачийта сона моге из варгва, са низ дIа а ца кхоачаш цхьа-ши сахьат тIехьавоале — лергва»,— дессар Золдусхана керта чу. Фу дича бакъахьа да ца ховш, сабIарз делар. Iусманагара лазар миштад дIааьлар цун воккхагIа волча вешийга. Цо ворда кийчъергья ше аьлар. Кхы цо ху дергдар? Золдусхан лоархIайинзар ворд аца унхо районе вахьа. Цкъа-дале, ворда унхочоа хала а хургьяр, шозлагIа-дале, операци елга гаьна а даргдар. ЦхIаьхха Золдусхана уйла тIаэттар МТС директора. Хьийда яхар из Iаббасов волча, цунгара машин еха.

МТС-а контора, нийсса дIа юрта тIехьашка вала мара ца везаш, гаьна йоаццаш уллар. Золдусхан геттара сихача боралах йодар. «Чухь мукъагI нийслувла сона из»,— яхаш, ший дагахь йоагаш яр из. ГаьннарабIаргаяйра Золдусхана контора хьалхашка латта МТС-а директор ше лелавеш йола машин. ГIадъяхар из.

— Iа сона машин ца лойя,— аьлар Золдусхана истола хьатIа а хайна цхьан каьхаташка хьежаш вагIача Iаббасовга хIа аьнна ше цун кабинета дIачуйоаллашехь а,— валар кхерам болаш ва Мухтара Iусман. Операци ца еш хIанзарчул цхьа сахьат тIехьавоале цунга даха дог дац. Сов-шерг хьайнад цун... ХIанз кхозалагIа... Iайна хила дезаш да из. Из хецалойя... даьннад!

Аьтта оагIорахь шин кора юккъе доаллача сурата тIара, цхьаккха дош тувла ца долийташ, деш дола къамаьл дIахаза а доаггIача бесса из дашха а гIерташ санна, кIоаргача хьаькъалера ший ши бIарг кIезига вIашка а тоIабаь IотIахьежаш вагIар са мел доаллача сага вовзаш вола адамий доаттагIа.

(ДIахододар хургда).

Сихде ялат чуэцилга

Комбайнаш сацаь ма латтийта

Кхашка мукх кхаьчаб, кIа кхачаш лат. Ленина цIерахи Калинина цIерахи йолча колхозашка механизаторашаи колхозникашаи раздельни хьиспе ялаташ чуэцаш латт. Цу колхозаша хIаране 400 га гурахь був мукх чуийцаб.

Мукх хьокхача дика болх бу машиниста В. Лешинске Лафетии экипажо. Цхьан сменах тракторист волча Срыбня Иванаца цо 23—25 гектар мукх хьокх.

Ха дика эттай. Хьекха улла ялат чехка кхач. Из хьагул а деш хьокхаш ба диках бола колхозникаш. ЦхьоалагIа йолча бригаде хьекха улла мукх гулбе шой агрегаташ араяьхай комбанераша Гендрагуноев Адама, Саутиев Идриса хIанззехь а цар мукх гулбаьб 70 гектара тIара. ХIара гектара тIара юккхера лаьрхIача 84 пунт ялат оард цар.

КхоалагIча бригаде болх беш я комбанера Быченко Андрей яхачун агрегат. Эггар хьалхарча дийнахь 16 гектар аьрда 224 центнер яьккхар цо. Хьекха улла мукх арда болабаьб Калинина цIерах йолча колхозе а.

Цхьабакъда, масса йолча бригадаша дац иштта дика белхаш. Раздельни ялат чуэцара берриг толам латт, ший ханнахьа хьекха ялат хьалъэцарга а ардарга а хьежжа. Хьекхачул тIехьах 4—5 денал тIех алийта мегаргдац. Нов. Быковеца комбайно хьекха кIа хьаккхахьа транспорт ца яларах кIиран дийнахь лаьттар шоллагIча комплексни бригаде (бриг. н. Мамиров) 2 комбайн. Бехк ца беш бата йиш яц цу гIулакха бехке бараш. Колхоза правленес (председатель нов. Габанов, парторганизацен секретарь нов. Гугев) тIихьа тIа йоагIача хана хургдоацаш уш тайпа гIулакхаш дIадаха деза. Колхозийи бригадийи кулгалхоша кхашка дуса канаш хьалохьаделга вIашахдолла деза. Цу гIулакха оарцах даха деза деша дагIа бераш.

Паччахьалкхенна ялат дIадалар ший ханнахьа чакхдаккха деза. Цхьанна тайпара Iайта йиш яц хьаттар тIа ялат.

Итт гектара меттел ткъаь йиитта гектар

Надтеречни районерча совхозашка чIоагIа сихденнад ялат чуэцара гIулакх. Дийнахь а бус а ца соцаш чуэцаш латт хьийкъа керда ялат. Новкъоста Миника доал деш йолча бригадерча механизатораша барттайна хьисап а долаш а балхаш дарца даим балха нормаш тIеххоачаш ю, хIаьта ялат доврдола гIулакх вIалла юкъе а дайтац. Укх деношка комбайнера Детистова агрегато, итт гектар хьакха езача метте, цхьан дийнахь ткъаь йиитта гектар а хьекхар, пхибIаь центнерал дукхагIа мукх а баьккхар. Из хьалха латта механизатор ва. Цул дукха тIехьа ца бусаш ба «Надтеречни» «Гвардейски» яхача совхозашка балхаш деш бола комбайнераш Диценко, Прутков, Литвинов, кхыбараш а.

Гектар тIаро 25 центнер

Каргалинскерча «ЦIе ахархо» яхача колхозо гурахь бийна мукх чуэцилга йисте даьккхар. Хьалхара ялхайтта тонн мукх паччахьалкхенна дIабеннаб. Ялат чуэцаш геттара дика белхаш ду комбайнераша Клочковси Неберикутьяси. ХIара денна 35—40 тонн ялат чуэц цар.

Геттара дика ялат хьалкхедаьд цу колхоза членаша. Укхаза хIара гектара тIара 23—25 центнерал кIезигагIа доацаш ялат доал. Цу колхоза кхаш тIа хIанз кIа чуэцаш латт. ХIара гектара тIара 24 центнер кIа доал. Лафетни кIа хьокхача машинашца хьекхад пхибIаь гаргга гектар. Iодилла кIа хьа а эцаш, тIехь-тIехьа комбайнаш лел. Колхозникаш а механизатораш а кIа чуийца бовла боахк.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Каргалински МТС-е комбайнераштеи кIахьокхача машиний машинисташеи оттаяьча социалистически яхьах хьалхара моттиг дIалаьцай комбайнера Михальченкос. Ялат хьакха доладелча денз «С-6» яхача комбайнаца бIаь гаргга гектар хьекхай цо ши эзари ах эзари центнер ялат а доаккхаш. Самоходни комбайнаца комбайнера Аверьяновс бIаьи ворхI гектар а хьекха ши эзари ах эзари совх ялат даьккхад. КIа хьокхача машиний машинисташта юкъе хьалхара моттиг лаьцай Кабановс, Кирифина.

Кердача совхоза хьалхале лелаю механизатораш

Нохч-ГIалгIай АССР-е ТIой-юртареи, Долакха-юртареи Наьсаререи колхозаш, Ворошилова цIерах йола совхоз а яь, вIашагIкхийттай. Совхозо де дезаш дола балхаш хIанз укх сахьате къаьстта дукха да. Уж балхаш дика ка а йоалаш кхоачаш дарна эшаш йола низкхоача техника а, из техника дика йовзаш бола механизатораш а ба совхозе.

Казахстанера а Киргизера а цIабаьхкача гIалгIашта эша хIама тIаяхьаш а, совхоза кхы дола балхаш деш а шоай балха планаш 150 процентал лохехьа йоацаш кхоачашъю совхоза шоллагIча отделене шофераш болча Арсаев Исмейлхана, Мриков ИбрахIима, Гадиев Идриса, Гадаборшев Султана.

БIарг ма кхоачча даьржададача совхоза кхашка кхачаш латт дика хьийкъа ялат. Ханнахьа эшаш дола гIулакх де а чуэца а деза из ялат. Из гIулакх даим дагакхоабаш, ха ца лоархIаш, дегIамаш ца ходеш, шоаш лелаеш йола машинаш балха кийчъеш, балха планаш 150—180 процент кхоачашъеш ба токараш Соболев Игнат, Миронов Николай, трактористаш Толкачев Василий, Кулбужев, иштта кхы бараш а.

Оасарах ялаташ цIендарна дика оарцах баьнна, хьинаре балхаш деш ба шоай мехка баха юхацIабаьхка гIалгIай а кIал бахаш хинна эрсий а.

Цхьаккха буртилг ца бойташ чуэцаргда вай ялаташ — из уйла я хIанз массане а дег тIа латтар.

Дулх, даьтта, шура дукхагIа халийта къахьег

Шаьла районерча Орджоникидзе цIерахча колхозо дика вIаштIехьа даьккхад колхоза юкъарча хьайбашта доакъар кийчделга. ВIашагIъелла ч а доакъар кийчдеш йолча бригадас хIанз шозалагIа хьакха йолаяьй люцерна яха буц.

Буц хьокхача балха тIа дика деча балхашца белгалбаьнаб мангалхой Усиков Александри Вакуев СаIадийи. Хьокхашехь а, тIеххьа-тIехьа йол вIашта тохаш а хьайбаша Iа доаккхаргдолча метте из тIаозаш а ба колхозникаш. Цу балха тIа чIоагIа белгалбаьнна дика къахьегаш ба хIанз дукха ха йоацаш колхозе хьаийца бола нохчий Идрисов Махьмад, Вахабов Саид-Эми, Истамулов Т, Иблуев Iаддарохьман иштта дуккха кхыбараш а. Геттара дика а талхаргдоацаш а аргIаш деш ба Илуев Iабдал, Куснев Iабдул Хьалим.

Дулх, даьтта, шура дукхагIа хилийта аьнна партес баь кхайкам кхоачаш беш ба Орджоникидзе цIерахча колхоза членаш.

Дика комбайнераш

Города юххерча «Аргун» яхача колхозе ялат чуэцаш геттара дика белхаш деш ба комбайнераш Горбатови Клименкои. КIа хьакха доладеннача хьалхарча дийнахь денз хIара денна 18—19 гектар чуэц цар, хIаьта хIара гектара тIара 25—30 центнер кIа а доакх.

Шолжа-гIалан райкомои райисполкомои баьча соцамага хьежжа, цар цIераш дIатIаяхай республикерча сийлен доска тIа.

«Аргун» яхача колхоза правленес дика вIашагIделлад кIа хьокхаш йолча агрегаташта эшаш мел дола гIулакх лоаттаделга. Комбайнашкара аьрда кIа дIакхухьалга геттара дика кхоачаш ду колхоза шофер волча Григорий Акопяна. ХIара дийнахь ткъаьиттазнел кIезигагI доацаш комбайнагара кIа ийце дIавода из. Иштта дика балхаш деш ба комсомолкаш Анна Трифонова, Рая Клюна.

СПЕЦИАЛИСТИЙ КЕРДА ОТРЯД

130 саго яьккхай Назрановски юрта боахама техникум. Къонача агрономаша, зоотехникаша, ветеренарни фельдшераша белхаш дергда Нохч-ГIалгIай АССР-а а, Ставропольски край а, Ярославски областе а, Кабардино-Балкарски АССР-а а йолча колхозашкеи совхозашкеи.

ТХОГА ДАЬХКАЧА КАЬХАТАШЦАРА

Планал совх пхибIаь тонн

«Октябрьнефта» шоллагIча промысле болх беш йолча мастера Чернобаева бригадас дика кхоачаш ду Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен шозткъа шу дизара сийна оттаяьча социалистически яхьан декхараш. Шоаш тIалаьца декхараш кхоачаш а даь, из дерригача халкъан цIай тIаоттача ден Даьй-мехка кхы а пхибIаь тонн нефть даккха тIалаьцад коллективо. Къаьнарча скважинашка болх беча социалистически яхьа хьалхле лелаераша болх тоалургболаш дола дукха гIулакхаш дага а лувц, чакх а доах.

Июнь бетта бригадас иттанел совх геолого-технически гIулакхаш чакхдаьхад. № 127-11 йола скважина луш пайда боацаш яр, хIаьта ремонт яьчул тIехьагI цо хIара ден-бус пхе тоннал дукхагI нефть лу. Болх тоабарна Iалаьмате чIоагIа лоархIам бола гIулакхаш юкъе доаладаьд бригаде дика белхаш деш болча болхлоша Лабинцева, Бабаянца, Микулича, Коволенкос. Скважинаша луш бола пайда дукха лакхбаьб цар чакхдаьхача гIулакхаша. Бригадас доаккхаш дола нефть денгара денга дукхагIа хул.

Воаш хьегача къица ч;оагъергья вай Даьхе

Атомни а водородни а герзаца тохкамаш делга соцадар дувцаш машар лорабарна йолча Советски комитето аьннар дувцаш дукха нах юкъе боагIаш митинг хилар ОГПУ цIерахча кирпишкий заводе.

— ЦIаккха а тIехьашка ца йоалаш машар бахьан долаш къовсам лоаттабеш а машара гIулакхаш лорадеш а я Советски Союз,— аьлар слесарь волча Пластунов Александра.— Iилманна кораяь йоккхий говзалаш нах хIалак барна тIаерзилга вай хулийтаргдац.

Кирпишк йоттача цеха начальника Ерофеев Михаила аьлар:

— Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа хинна нах вайна юкъе дукха ба. Керда тIом хьоабе гIертараш юхатохилга — вай декхар да. Воаш хьегача къица чIоагIъергья вай Даьхе, дикагIа хулийтаргья вай арахеца продукци... Массане а могадаь тIаийцар Советски комитето кхайкадаьр.

Лакхарча дешара заведенешка деша вахара хьакъехь!

Дуккха нохчийи гIалгIайи кагий нах ба 10 класс а яьккха, кхы дIаха деша моттиг йоацаш биса, хIана аьлча Казахстане а Киргизе а уж баьхача цхьацца йолча моттигашка лакхерча дешара заведенеш ца хилар бахьан долаш. ХIанз царга дIахо дешийтара гIулакха йоакхо еш я вай республикан органаш. Нохчий а гIалгIай а кегирхой институте деша баха таро хилитарна Нохч-ГIалгIай педагогически институте деша хьайиллай подготовительни отделени. Цул совх институте хьайииллай керда нохчийи, эрсий метта литературан факультети, гIалгIайи, эрсий метта литературан факультети. Цу факультеташка эрсий меттала хьехаргда, хIаьта цул совх нохчий а гIалгIай а метташ а хьехаргда.

Иштта деша дIаийбергба нохчийи гIалгIайи кегирхой Шолжа—гIали мехкадаьттан институте а.

Цул совх деша баха моттигаш я кхыча республикерча дешара заведенешка а.

Хьалха латтар

ЧIоагIа болх эйбаь къахьегаш я Шолжа-гIалан нефтемаслозавода коллектив. Сийлахь-доккхача октябран 40-гIа шу дездеш белгал даккхарна лаьцача социалистически яхьаца, вIашагIкхийттача «Грознефтезаводашта» юкъе, цо 18 ди хьалхах кхоачашъяьй керчерча мехкадаьттан продукт арахецарна йола ахшера план.

Къахьегама производительность ялх бетта 6,1 процент планал совъяьннай. Шу доладелча денз, арахецача продукцен ший мах чухнахьбаларах, 2 миллиони 138 эзари сом экономи а яьй.

Къона мангалхой

Курчалоевски районерча Ленина цIерах йолча колхозе вIашагIъеллай комсомольцаши къона нахи юкъе бола йол гулъеш йола звено. Йол хьакха болабеннача хьалхарча деношка денз звенона юкъебоагIаш болча Карачиев Курбан—Гаджас, Ашурбеков Махьмада, Гаджиев Хас—Махьмада 180—200 процент боарамаш кхоачашду.

Колхозерча комсомольцийи къонача наьхеи декхар да хьалхле лелаеш болча мангалхьакхархоша беччa тайпара болх барца колхоза хьайбаш кхоачам боллаш доакъарца Iалашдар.

Къама искусство кхеярна

ХIанз йолаш йолча Нохч-гIалгIай къама ашара а халхара а ансамблал совх вIашагIтохаргйолаш я къама инструментий оркестр. Цу гIулакха говзанчаш кечбергба республикански музыкальни училише юллаш йолча къаьсттача студес.

Керда дешара шу долалуш хьаелларгйолаш я керда ши отделени—вокалистий а музыкан теорен а. Цу отделенешка дешаш хургба нохчийи гIалгIайи. ХIаьта, безам болчун таро хургъя юрта культуран учрежденешта говзанчаш кечбеча дирижерско-хорови отделене деша а.

С. САЛЬМАН.

Бахархошта болча сакъердама

Шоай республике цIаберзаш болча нохчаштеи гIалгIаштеи концерташ яла республикански филормоне Шалински а, Ачхой-Мартановски а, Назрановски а районашка концертни бригадаш йохийт.

Артисташа колхозий аренашка а божа лелабеча фермашка а концерташ оттаергъя нохчий а, гIалгIай а, эрсий а меттала.

Лектор волча новкъост Аркадина халкъий доттагIалах а, советски адамий къахьегамах а, цар гIерзерча вахарах а лаьца лекцеш ешаргъя.

Дукха ха йоацаш новкъост Хамидов Iабдул директор а волаш йилла йолча Нохч-гIалгIай ашара а халхара а ансамбло йохийт юртий районашка артистий бригада. Урус-Мартановски а Назрановски а районашка гIоргба илли а оалаш пандар локхаш йола Анзорова Балкан, иллиалархо Виситаев Сайдахьмад, пандарча Ибрагимов Салгири, иштта кхы а.

Лермонтова цIерах долча республикански драмтеатра артистий группо эстрадни концертни программа кийчъю. Цу програмаца уж кастта районашка болх.

Юртарча къахьегамхошта дика даь цIенош деза

ХIанз тIеххьарча хана, Нохч-ГIалгIай АССР юхаметта оттаярах дувзаденна, къаьстта чIоагIа даьржад республикан юрташка чубаха цIенош хьалдар. Укх лоаццача хана 682 цIа даь даьннад, дукхах дараш шин-диъ цIенах латташ дола 4000 цIа хьалдеш а латт. ГIишлоний белхаш лакхлуш латт Ачхой-Мартановски, Назрановски, Грозненски, Ножай-Юртовски, кхыйолча районашка а.

Цхьанна хана вай юрташка хиннадац хIанз санна дукха гIишлоний белхаш. Цунца дувзаденна чIоагIа лорхIаме да улицаш, майдаш шаьръяра, чуваха цIенош, культуран-вахара объекташ хьалъяра дешаш.

Цу белха кулгал де деза райисполкомаша шоай лаьтта лелора, юрта боахаман, колхозий отделашка гIолла.

ЦIенош IодогIа моттигаш къестае лаьтталелора управленес геодезически говзаш бахийтаб. Надтеречнийи Гудермесскийи районашка из болх хIама ца эшшаш йисте баьннаб. Первомайскийи Советскийи районашка Первомайское, Мужече, Оалкам, Советское, Барзой яхача а, кхыйолча юрташка а шин бригадо юртий планий схемаш увттаю. ГIишлонийи архитектурани гIулакхий Нохч-ГIалгIай АССР оргкомитета управленес Грозненски района Къаьна-юрта планаш увттаяьй, хIаьта, хIанз укх сахьата Кень-юрта, Берда-кIала Къаьнарча-Шолже белхаш деш я.

Де дезаш хIанз а дукха латт. 70—80 юрташка чехках планаш оттаяь яха кхы тIа а 35—40 процент хургйолаш проектнийи гIишлоний организацейи, предприятешкара а организацешкара а капитальни гIишлоний отделай специалисташ бахийта беза. СССР архитекутран Грозненски отделени декхарийла я цу балхашта юкъе доагIа дакъа лаца.

Юртий планаш увттаеш, къаьнара юрташ юха тоаеш, керда юрташ йохкаш колхоза боахаман гIулакхаш теркал де деза, чIоагIа теркам бе беза, ма хулла цига доагIа производственни, нах чубаха, юкъарлен цIенош дохаде ца дезаш планаш увттае. ХIара юрта хила еза ерригача юрта доакъош вIаьшах дувзаш йола юкъарлен центр. Цу центре хьалъе еза кертера юкъарлен зданеш (клуб, сельсовет, сберкасса, почта, парикмахерски, барзкъаш ду мастерскеш, капитальни хьалдаь нах чубаха цIенош).

Юрт юллаш теркам тIа бахийта беза кертера улицеи йоккха йоаца майдеи гаьнаш егIа баьццар хургйолаш тоаяра: Иштта мара диццалийта йиш яц школан, лорий-профилактически, банен, пекарнен, пожарни депо яра, кхыдола а цIенош де участкаш йитара. ХIара юрта лорае еза юрта дIаегIа ягIа гаьннаш, йоаккха йоаца бешамаш, сквераш стадионаш е паркаш, спортивни площадкаш яхка участкаш къестае еза. Керда кварталашта проекташ оттаеш а хIанз йолаш яраш тоаеш а юртара хьалаш теркал де деза, юрт тIа гIертта геометрически нийс яр а цIенош дIадоахаш улицаш шаьр яр а дезаш дац. ЦIенош, улицаш нийсдаь, моттагера рельефага хьажжа де деза.

Улицаш хала йиш я, хьайза яле а, хоза йолаш. ЦIенош де деза улиций шинна оагIорахь. Улиций шорал хала еза: кертераярий — 20—25 м, керттерайоацачар — 15—20 м, кварталаштеи ковнаштеи юкъерча наькъий — 10—12 м.

Колхозашка гIишлонаш хьалъеча райони отделашка цхьа этаж йолаш, 1—2 цIа долаш долча цIеной кхаь тайпара проекташ хургъя. Потребсоюзан тикаш чура ийцача материалех хьалдаьча цIен беррига мах 11.000—14.000 сомага кхаччалца ба.

Цхьаболча гIишлошъечарна деза тайп-тайпара цIеной типови проекташ шиъ а, кхоъ а, диъ а цIа долаш хилар. Дуккхабараш мансардаш (бадатIа тховнашта кIал ду цIенош) йолаш цIенош де безам болаш ба. Иштта йола проекташ итт тайпара я. Уж кийчъяь я дуккхача вариантех — хин Iанарца е пешкашца цIенош дIохдеш. 1—994 № йолча проектий серен цIеной пенашта лаьрхIа тайп-тайпара материалаш я: ейча бетона балкаш а, шлакобетон а, кхертIой а, эрз а, хIаьта шлакахи лоабатахи.

Нохч-ГIалгIай АССР-е оргкомитета гIишлошхьалъяреи архитектуреи управленес кхы а керда гIишлоний типови проекташ кийчъяьй. Уж лаьрхIа я вай республике горадашкеи болхлои юрташкеи цIенош деча наха. Цхьабакъда, уж цIенош канализаци йоацача юрташка а де мегаргдолаш да. Иштта цIенош деча уйчеи кладовкеи санна йола гIишлонаш яра меттел наьна е кхыдола цIа шерде мегаргда.

Цу тайпарча цIеной пенаш хьалде мегаргда кхерах, бийдача кирпишках, эрзах, шлаках е лоабатах.

Республикан ерригача райисполкомашка дIа-хьа яхьийтай 10 тайпара йола юрташка деча цIеной типови проекташи планий альбомаши. Царех шоай балхацIа пайда эца беза районерча землеустроителаши (лаьтта дусташ — декъаш бола говзаш) колхозашка гIишлошхьалъера отделаши, маьха дарегI а юхе а йола материалаш цIеношдерашта белгал а йоахаш. Вай республика тайп-тайпара материалаш (кхера, кIира кхера, кагий кхера, гIум, хъу) йолаш Iаьхий я. Колхозий правленеш, совхозий кулгалдархой декхарийла ба уж материалаш хаданза кийчъе а цIенош деча тIаккхахьа а. Из болх тIехьабаха мегаргбац, хIара ди а деза да. ЦIенош дечарна низ макхоачча гIо де деза дикача цIеношка чехках уж баха ховшаргболаш.

Къахьегамхой Iоалашо кхоачашъярна къовсам лоаттабе беза

Нохчий а гIалгIа а дукха къахьегамхой бехкаб Казахстанереи Киргизереи шоай мехка. Ца бехка къахьегамхой гIишлонашца Iалашбарна доккхий декхараш да вай республикерча партини а советски а, боахаман а организацешта хьалхишка латтар.

ЦIа бехкача нохч-гIалгIай къахьегамхошта чу Iе цIенош дарна эшача гIишлоний материалех 60 процент республиканна чура хьакечъя езаш я.

ССКП обкомо а республикан Оргкомитето а чIоагIа тидам тIабахийтарца гIайгIа ю нохчаштеи гIалгIаштеи чу Iе цIенош дарна. Вай ерригача а республике хьа да дезаш да 21 эзар 6 бIаь цIа, бакъда уж цIенош хьалдара гIулакх Iальмате ледара латт.

Цхьацца йолча партен райкомаша а райисполкомаша а я еззача тайпара гIайгIа яц шоай республике цIабехка бола нохчий а гIалгIай а къахьегамхой цIенош дарца а балха а дIатарбарна.

Мишта латт къахьегамхошта цIенош дара болх?

Ала дезаш да цхьацца йолча районашка из болх Iальмате ледара латташ хилар.

Хьаэцар вай Урус-Мартановски район, Цу районе цIа бехка ба 3.400 дезал. Цу дезалах цхьацца фусамашка дIатербеннаб 257 дезал, хIаьта цIенош да болабеннараш 830 дезал а ба. Цул совх бола дезалаш фусамашка дIатарабаланза ба. Урус-Мартановски ССКП райкома секретарь волча н. Васильковс а райисполкома председатель волча новкъост Шеповаловс а геттара ледара гIайгIа ю цу фусам йоацаш болча къахьегамхой.

Иштта во латт Ачхой-Мартана районе а, Шаьла районе а, Надтеречни районе а шоай цIабаьхка бола нохч-гIалгIай къахьегамхой фусамашка дIатарбара гIулакх. Нагахь Ачхой-Мартановски районе 3.400 дезал цIабехка бале, цига цIенош чу дIатарбенна 661 дезали цIенош хьалдеш 580 дезали мара бац. Шаьла районе цIабехкаб 5.000 гаргга дезал бакъда царех фусамашка дIанисбеннараш 637 дезали цIенош хьалдеш бараш 1.434 дезали мара бац.

Иштта во лат нохч-гIалгIай къахьегамхой фусамашка дIанисбара гIулакх Надтеречни районе. Цу районе цIабехкача 512 дезалах фусамашка бахараш 84 дезал ба, хIаьта цIенош да бола беннараш 145 дезал мара а бац. Цхьаккха а тайпара ла оамал болаш дац цу районе шоай мехка цIабехкача къахьегамхошта даь даьннараш 4 цIа мара ца хилар.

Ачхой-Мартановски партен райкома секретарь йола Столяренко а райисполкома председатель вола Бурмистров а, Шаьла партеи райкома секретар вола Донсков а райисполкома председатель Чагаев а, Надтеречни партеи райкома секретарь Коновалов а, райисполкома председатель Вопленко а, иштта масса а районий партийни, советски боахамаи организацеш а декхарийла а Iальмате сихха шоай мехка цIабехкача къахьегамхошта цIенош дара гIулакха долаш дола кхоачамбоацараш дIадаха. Ха дезаш а, цIаккха а диццалийта мегаргдоацаш а да сихха. Iа тIадоагIаш хилари, из Iа тIакхачале шоай Мехка бехка нохчий а гIалгIей а къахьегамхой фусамашка дIатарба безаш хилари.

Дика къовсам лоаттабе беза из болх тесса бита леларашца.

АХЬМАД ВЕДЗИЖЕВ.

РЕДКОЛЛЕГИ.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: Шолжа-гIала Сталина цIерагIа проспект, 15. Телефон № 2-33-50.

СФ01770. 11-ча августа 1918-ча шера цIерагIа типографи. Заказ № 5067